

IV. Sądownictwo

A. Przegląd Orzecznictwa

ORZECZNICTWO KARNE SĄDU NAJWYŻSZEGO (B. ZABÓR ROSYJSKI)

Kodeks karny.

Art. 139 k. k. Art. 139 k. k., ścigający sprawców wykroczenia przeciw zarządzeniom prawnym lub sprzeciwiania się żądaniu prawnemu urzędnika lub władzy, ma na myśli tego rodzaju wypadki, kiedy zarządzenie lub żądanie prawne nie mogło być wykonane z winy sprawcy, nie ma więc zastosowania do tych wypadków, kiedy urzędnik może sam nawet w nieobecności osoby, dotkniętej zarządzeniem, swoje zarządzenie lub żądanie z mocy ustawy wykonać. (28. VIII. 30 — II. 1 K. 601/30).

Art. 157 k. k. Odpowiedzialności z art. 157 k. k. jako za przestępstwo dokonane, nie wyłącza następne nieządanie przez winowajcę ukarania osoby, którą on oskarżył o popełnienie przestępstwa, skoro fałszywe oskarżenie już uzyskało charakter aktu prawnego, który pociągnął za sobą wszczęcie dochodzenia. (9. I. 31 — 1 K. 1217/30).

Art. 195 k. k. Dla istoty wykroczenia, przewidzianego w cz. I art. 195 k. k. niezbędne są ustalenia: a) że sprawca za leczenie pobrał wynagrodzenie, albowiem, jak wynika z cz. 2 tegoż artykułu, do osoby, która udzieliła pomocy lekarskiej bezpłatnie, kary się nie stosuje; b) że sprawca nie ma prawa zajmowania się praktyką lub jest pozbawiony tego prawa; c) że leki zawierały substancje trujące lub gwałtownie działające. (16. IX. 30 — II. 1 K. 566/30).

Art. 263 i 307 k. k. Jak widać z nagłówka cz. XII k. k., w którym mieści się art. 263 k. k., przepis ten ma na względzie ochronę spokoju publicznego. W szczególności p. 1 art. 263 k. k. przewiduje karalne wypadki rozpowszechniania wieści, jako czynu, skierowanego przeciwko spokojowi publicznemu. Wobec tego nie ma on nic wspólnego z art. 307 k. k., znajdującym się w cz. XV k. k., zawierającej przepisy o nadzorze nad prasą i ustalającej szczególną formę współodpowiedzialności osób, biorących udział w wydawni-

ctwie czasopisma lub puszczaniu w obieg druku. Tym sposobem artykułów 307 i 263 k. k. co do ich przedmiotowości wogóle nie można zestawiać ze sobą, w szczególności zaś pod względem ucze- stnictwa, gdyż dla art. 307 k. k. są ustalone wyjątkowe przepisy, a do art. 263 k. k. mają zastosowanie ogólne prawidła o współudziale w przestępstwach, zamieszczone w części ogólnej kodeksu karnego. (20. XI. 30 — 1 K. 1233/30).

Cz. I. art. 263 k. k. Dla istoty czynu karalnego z cz. I. art. 263 k. k. konieczne jest: a) aby rozgłaszano wieść o rozporządzeniu władz państwowych, klęsce powszechnej lub innym wypadku; b) aby wieść ta nie odpowiadała rzeczywistości i c) aby oskarżony wiedział o fałszywości rozgłaszanej przez siebie wieści. (20. XI. 30 — 1 K. 1233/30).

Zgodnie z wyjaśnieniem Sądu Najwyższego, dla bytu prze- stępstwa, przewidzianego w cz. I art. 263 k. k., przy rozpowszech- nianiu wiadomości fałszywych a mogących wywołać niepokój pu- bliczny wieści o rozporządzeniu rządem, wystarcza wskazanie na zachodzący związek przyczynowy pomiędzy zapowiedzią pewnych zjawisk życiowych, a zarządzeniami rządowymi (S. N. Izba II Nr. 109/27). Gdy sąd wyrokujący ustali, że zamieszczone w artykule wieści zawierają niedopuszczalną krytykę polityki rządowej, lecz traktują o pewnych zjawiskach w życiu społecznym, jako następ- stwach zarządzeń władzy, zarówno przedmiotowo jak i podmio- towo fałszywych, to do tak ustalonego czynu znajduje zastosowanie cz. I art. 263 k. k., gdyż przepis ten według literalnego swego brzmienia określa represję karną za rozgłaszanie wieści, mogącej wywołać zaniepokojenie publiczne i wcale nie wymaga, iżby zachodziła możliwość spowodowania nawet paniki powszechnej. (17. XII. 30 — 1 K. 1262/30).

Art. 263 k. k. Świadomość ze strony oskarżonego zachodzi nie- tylko wówczas, gdy wiedząc napewno o fałszywości danej wiado- mości, dopuszcza się jej rozpowszechniania, bezpośrednio pragnąc wywołania przestępnych skutków, lecz również i wtedy, gdy licząc się z możliwością, że rozpowszechniana wiadomość nie jest zgodna z rzeczywistością, przewiduje ewentualność nastąpienia skutków przestępnych i na nie się godzi. (17. XII. 30 — 1058/30).

Art. 51, 263 k. k. Gazeta codzienna jest wydawana w celu jej rozpowszechniania drogą prenumeraty i odręcznej sprzedaży. Skoro więc autor pisze artykuł dla tego rodzaju dziennika, to robi to, oczywiście, ze świadomością, że artykuł jego będzie rozpowszech- niony tą samą drogą, jaką rozchodzi się rzeczony dziennik między publicznością. Nie może więc ulegać wątpliwości, że autor, zamie- szczając artykuł w codziennym wydawnictwie, czyni to z pełnią świadomości, że artykuł jego będzie w obiegu publicznym, czyli bie-

rze udział w rozpowszechnianiu tego czasopisma narówni z redaktorem odpowiedzialnym, od którego zależy układ dziennika i wypuszczenie go w świat, w tym bowiem wypadku czynności ich obu łączą się w współdziałaniu świadomem, zmierzającym do tego samego wyniku przestępnego (art. 51 k. k.). (20. XI. 30 — 1 K. 1233/30).

Art. 407 k. k. Jak wielokrotnie wyjaśnił Sąd Najwyższy, przepis art. 407 k. k. ma zastosowanie do dróg publicznych (Zb. Orz. Izby II S. N. Nr. 123/20, 143/25 i inn.). Gdy ustalone zostanie, że sporna droga służyła do użytku powszechnego, to brak w tym względzie uchwały gminnej lub rozporządzenia administracyjnego nie ma żadnego znaczenia, albowiem drodze może nadawać charakter publiczny prawo powszechnego użytkowania z niej, które znów może być uwarunkowane długotrwałym istnieniem tej drogi. Okoliczność, że sporna droga nie była przyjęta przez właściwy urząd samorządowy, jest bez znaczenia, gdyż mogło to pochodzić wskutek zaniedbania tego urzędu, które jednak, w myśl wyroku Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 7. czerwca 1926 r. (I rej. 1059/24), nie pozbawia możliwości uchwalenia przez gminę zgodnie z p. 4 art. 1 ustawy z dnia 10. grudnia 1920 r. (poz. 32/21) zaliczenia tej drogi do kategorii dróg gminnych. (17. XII. 30 — 1 K. 974/30).

Ust. 4 art. 633 k. k. Skoro sąd ustalił, że wszyscy oskarżeni dopuścili się jednego i tego samego czynu samowolnego pasienia inwentarza na cudzej ziemi, to mógł zastosować do tak przepisanego im czynu jeden i ten sam wymiar kary, nie różniczkując go w zależności od ilości sztuk inwentarza, należącego do każdego z oskarżonych oddzielnie, przewidziana bowiem w art. 633 k. k. kara nie jest odszkodowaniem indywidualnym za wyrządzoną pokrzywdzonemu stratę, lecz represją karną za naruszenie samowolne zakazu właściciela lub posiadacza ziemi osobom postronnym korzystania z tej ziemi.

Dopuszczenie się czynu występnego z ust. 4 art. 633 k. k. zbiorowo może pociągać za sobą zarządzenie od oskarżonych odszkodowania za wyrządzoną pokrzywdzonemu stratę solidarnie. Nie do pomyślenia bowiem były stosunki w gospodarstwie rolnem i praktycznie niemożliwym uzyskanie odszkodowania za wyrządzoną zbiorowo stratę, gdyby właściciel lub posiadacz ziemi był zmuszony ustalać indywidualnie wysokość straty, wyrządzonej mu przez każdą sztukę inwentarza z osobna. (8. I. 31 — 2 K. 1320/30).

Art. 672 k. k. Artykułem 672 k. k. objęte są tylko: 1) akty, których sporządzenie nie szkodzi interesom majątkowym stron, lecz które zabronione są przez ustawy cywilne, 2) akty, których sporządzenie nie szkodzi interesom stron, lecz które skierowane są przeciwko interesom zarządu państwowego. Natomiast akty, w których

treści urzeczywistnia się przestępstwo stron, zawierających akt, lub wykonywujących akt, nie należą do kategorii aktów przewidzianych w art. 672 k. k. Za sporządzenie takiego rodzaju aktów notariusz odpowiada, jako współlnik przestępstwa, albo też odpowiada tylko dyscyplinarnie, jeśli udział jego w sporządzaniu aktu, zawierającego przestępstwo okaże się nie ulegającym karze, według ogólnych zasad kodeksu karnego.

Z powyższych względów słowa użyte w art. 672 k. k.: „akt zabroniony przez ustawę” dotyczą wszystkich aktów w jakikolwiek bądź sposób zabronionych przez cywilne lub publiczne ustawodawstwo, żadną zaś miarą nie obejmują aktów, zabronionych przez ustawę karną, ze względu na zawartą w nich treść przestępną, za takie bowiem akty notariusz odpowiada nie z mocy art. 672 k. k., lecz z mocy tych właśnie przepisów, które opatrują sankcją karną sporządzenie aktu o przestępnej treści. Akt darowizny sporządzony przez ojca na rzecz syna jest aktem z punktu widzenia cywilnego i publicznego prawa najzupełniej legalnym, jeżeli zaś *in concreto* akt taki zawiera w sobie cechy przestępstwa, w art. 607 k. k. przewidzianego, to odpowiedzialność karna za taki akt może mieć miejsce tylko z mocy tego ostatniego przepisu, a nie z mocy art. 672 k. k., i tylko oczywiście wtedy, jeżeli notariuszowi będzie udowodniony jego świadomy udział w dokonaniu takiego przestępstwa. (5. XI. 30 — 1 K. 1004/30).

Kodeks Postępowania Karnego.

Art. 2 i 3 k. p. k. W sprawach, wszczętych przez pokrzywdzonego w charakterze oskarżyciela prywatnego o przestępstwa właściwe sądom powiatowym (grodzkim) i prowadzonych początkowo w trybie oskarżenia prywatnego, brak oskarżyciela prywatnego, w osobie bądź prokuratora, bądź przedstawiciela policji, nie może stać na przeszkodzie przejściu do oskarżenia publicznego, gdy w zarzuconym czynie ujawnione zostaną cechy przestępstwa, ściganego w trybie oskarżenia publicznego, a przestępstwo to będzie podlegało również właściwości sądów powiatowych (grodzkich). Jednak prokurator, gdy chodzi o postępowanie w sądzie okręgowym jako odwoławczym, powinien być zawiadomiony o przejściu przez sąd z oskarżenia prywatnego na publiczne. Natomiast gdy ujawniony czyn będzie przestępstwem, ulegającym ściganiu z urzędu przed sądami okręgowymi i apelacyjnymi, powinno nastąpić umorzenie sprawy jako wszczętej bez aktu oskarżenia uprawnionego oskarżyciela. (Uchwała 7 — sędz. 6. XII. 30. — II. 1K. 782/30.)

Art. 3 k. p. k. Umorzenie postępowania karnego przez sąd może nastąpić albo w drodze postanowienia, albo też w drodze wyroku, a więc zarówno na posiedzeniu niejawnem, jak i po przepro-

wadzeniu rozprawy (art. 46 i § 1 art. 47 k. p. k.). Zasada ta nie przesądza jednak kwestji, czy umorzenie sprawy na posiedzeniu publicznem, a więc na rozprawie, może się odbyć w drodze postanowienia, czy też wymaga wydania wyroku. Z przepisów art. 303 i nast. K. P. K. (rozdz. II—VI. dz. 1 ks. VII) wynika, że celem rozprawy jest wydanie wyroku, w którym jednak sąd może orzec nie tylko skazanie lub uniewinnienie oskarżonego, lecz również umorzenie postępowania (art. 368). Ponieważ konieczność umorzenia postępowania może wyniknąć zarówno na podstawie przyczyn, istniejących i przed wdrożeniem postępowania względnie powstałych jeszcze przed rozprawą (art. 3, 67, 286 i in.), jak i okoliczności, wyjaśnionych dopiero na rozprawie (art. 68), przeto w wypadku przeoczenia pierwszego rodzaju przyczyn przez sąd I instancji przy nadaniu biegu sprawie (wyznaczenie rozprawy głównej), umorzenie postępowania na samej rozprawie w drodze postanowienia jest całkowicie dopuszczalne. Pod względem formalnym postanowienia oparte zostało na przyczynach, które w przekonaniu sądu powinny były wywołać odmowę wyznaczenia rozprawy na mocy art. 3 k. p. k. Powyższy stan rzeczy przesądza jednocześnie kwestję trybu zaskarżenia postanowienia sądu w tym duchu, że postanowienie to ulega zaskarżeniu w drodze zażalenia, a to na mocy art. 448 k. p. k., jako zamykające drogę do wydania wyroku. (I. XII. 30. — 2 K. 1351/30.)

Art. 12 i 13 k. p. k. Uznanie wyroku za nieważny w myśl art. 12 i 13 k. p. k. ma nastąpić w formie postanowienia także wówczas, gdy zapada na rozprawie kasacyjnej. (C. I. K. 15. XI. 30 — II. Pr. 173/30.)

Art. 39 k. p. k. Przepis art. 39 k. p. k., jak to wynika z art. 508 k. p. k., wyłącza sędziego od udziału w orzekaniu, nie zaś w wykonywaniu zleconych mu przez wyższą instancję poszczególnych czynności sądowych. Skoro więc sąd okręgowy, z mocy art. 487 k. p. k., polecił sądowi powiatowemu przesłuchać nowego świadka, to wykonanie tego polecenia, choćby przez tego samego sędziego, który orzekał w I-ej instancji, jako nie stanowiące czynności w art. 39 k. p. k. przewidzianej, nie obraża rzeczoności przepisu prawa. (I. 31 — 1 K. 1244/30.)

Sędzia, biorący udział w rozprawie głównej, podczas której świadek dopuścił się krzywoprzysięstwa, jest w myśl p. d art. 39 k. p. k. wyłączony od udziału w sprawie o to krzywoprzysięstwo. (5. XI. 30. — 2 K. 1285/30.)

Art. 56 k. p. k. 1. Przez użyte w § 2 art. 56 k. p. k. wyrażenie „o ile prokurator sam działa”, należy rozumieć, że prokurator usuwa innego oskarżyciela publicznego od tych wszystkich poszczególnych czynności procesowych, które sam spełnia.

2. W szczególności policja może zakładać środki odwoławcze od orzeczenia sądu grodzkiego, zapadłego w sprawie, w której oskarżenie wniósł prokurator, czynności zaś policji polegały tylko na popieraniu tego oskarżenia. (C. I. K. 22 XII. 30. — II. Pr. 169/30.)

Art. 60 k. p. k. Zasada zawarta w § 2 art. 60 k. p. k. ma zastosowanie do oskarżyciela posiłkowego i powoda cywilnego. (C. I. K. 14. II. 31. — II. Pr. 28/31.)

Art. 70 k. p. k. Stowarzyszenia opieki nad zwierzętami, posiadające osobowość prawną, nie mogą być uznane za pokrzywdzone. W sprawach karnych o dręczenie zwierząt i nie mogą korzystać w tych sprawach z uprawnień oskarżyciela posiłkowego. (C. I. K. 14. II. 31. — II. Pr. 530/30.)

Urzędy publiczne, w szczególności państwowe, nie mogą występować w roli oskarżyciela posiłkowego, instytucje zaś publiczne i państwowe mogą w tym charakterze występować pod warunkiem posiadania osobowości prawnej według przepisów prawa publicznego lub prywatnego, o ile są pokrzywdzone w rozumieniu przepisów k. p. k. Państwo nie może występować w roli oskarżyciela posiłkowego i żadna władza do takiego wystąpienia imieniem Państwa nie jest uprawniona. (C. I. K. 14. II. 31. — II. Pr. 195/30.)

Art. 93 § 2 k. p. k. Wyznaczony przez prezesa sądu do obrony z urzędu sędzieja (lub aplikant) nie jest władny sporządzić i podpisać pism, które wymagają podpisu adwokata. (Uchwała 7 sędziów 20. XII. 30. — II 1 K. 579/30.)

Art. 118 k. p. k. Przepis art. 118 k. p. k. stosuje się również po dwukrotnej odmowie zeznań. (C. I. K. 18. X. 30. — II. Pr. 152/30.)

Art. 124 k. p. k. W myśl art. 124 k. p. k. sąd wzywa biegłych w wypadkach, wymagających wiadomości specjalnych. Kwestja zaś, czy zachodzi potrzeba zbadania biegłego należy do dziedziny swobodnego uznania sądu wyrokującego i nie może być przedmiotem zarzutu kasacyjnego, na mocy zaś § 2 art. 125 k. p. k., świadek może udzielić wyjaśnień i w charakterze biegłego. (8. I. 31. — 2 K. 1312/30.)

Art. 338, 339 k. p. k. i art. 227 u. k. s. Odczytanie protokołów dochodzenia skarbowego w sprawach o przestępstwa, do których stosuje się u. k. s. z 2. VIII. 1926 r. (Dz. U. poz. 609), nastąpić może jedynie w granicach art. 227 u. k. s.; odczytanie w granicach art. 339 k. p. k. zeznań świadków, słuchanych w toku dochodzenia przez organy władzy skarbowej, nie można uzasadnić przepisem art. 20 przep. wpraw. k. p. k. (C. I. K. 18. X. 30. — II. Pr. 152/30.)

Art. 342 k. p. k. Kwestja potrzeby lub zbędności okazania świadkom i biegłym dowodów rzeczowych zależy od uznania sądu

wyrokującego, jako ściśle związana z tem, czy na tle zeznań świadków i opinii biegłych powstają lub nie powstają jakie wątpliwości co do związku dowodów rzeczowych ze sprawą i z winą oskarżonego. (8. I. 31. — 2 K. 1455/30.)

Art. 351 k. p. k. Kodeks postępowania karnego nie zawiera przepisu analogicznego do § 264 u. p. k. niemieckiej. Art. 351 k. p. k. ma na widoku wyłącznie inny jeszcze czyn prócz „zaruconego”, a więc dodatkowe jeszcze oskarżenie, lecz nic nie mówi o zmianie kwalifikacji prawnej tego samego zaruconego oskarżonemu czynu. To też w wypadku jedynie zmiany kwalifikacji prawnej (obojętne, czy łagodniejszej, czy surowszej) nie potrzeba ani uprzedzenia o tem oskarżonego, ani jego zgody na prowadzenie dalej rozprawy. (Uchwała 7 sędziów. 6. XII. 30. — II. 1 K. 782/30.)

Art. 372 k. p. k. Przepis art. 372 k. p. k. nie ma zastosowania do postępowania kasacyjnego. (C. I. K. 18. X. 30. — II. Pr. 165/30.)

§ 2 *art. 377 k. p. k.* Wymiar kary zależy od uznania sądu wyrokującego jednakże wtedy tylko, gdy kara została wymierzona w granicach ustawowych. Złagodzenie przewidzianej kary aresztu na grzywnę dopuszczalne jest jedynie w razie istnienia warunków, przewidzianych w art. 53^a k. k., obowiązkiem zatem sądu, zgodnie z § 2 art. 377 k. p. k., jest przytoczenie okoliczności uznanych przez sąd za łagodzące i dopuszczające uznanie czynu, przypisanego oskarżonemu, za wypadek mniejszej wagi. Brak uzasadnienia w wyroku zastosowania wyjątkowego przepisu art. 53^a k. k., a nawet przytoczenia okoliczności, które sąd uznał za umożliwiający wyjątkowe złagodzenie kary, stanowi istotną obrazę § 2 art. 377 k. p. k. i art. 53^a k. k. (4. II. 31. — 1 K. 1405/30.)

Art. 446, 487 k. p. k. Przepis art. 446 k. p. k. zezwala właściwemu sądowi grodzkiemu w drodze wyjątku od naczelnej zasady bezpośredniości postępowania, na przesłuchanie świadka przez miejscowy sąd grodzki wówczas tylko, gdy świadek ten mieszka w innym okręgu, a stawiennictwo dlań byłoby zbyt uciążliwe. Ten sam przepis z mocy art. 487 k. p. k. ma zastosowanie w postępowaniu odwoławczem. Z powiązania obydwu zdań, warunkujących możliwość stosowania przepisu art. 446 k. p. k., niewątpliwie wynika, że prawodawca miał na myśli nie każde miejsce zamieszkania świadka w innym okręgu, lecz takie tylko, które dla stawiennictwa jego byłoby zbyt uciążliwe. Dlatego też zarówno sąd grodzki, jak i sąd okręgowy w postępowaniu odwoławczem, w każdym wypadku stosowania przepisu art. 446 k. p. k. powinien mieć na względzie zbytnią uciążliwość stawiennictwa świadka, zamieszkującego w innym okręgu sądu grodzkiego, nie zaś sądu okręgowego, w rozumieniu znacznej odległości, połączonej z trudnymi warunkami komunikacyjnymi. (14. I. 31. — 1 K. 1244/30.)

Art. 448 k. p. k. Sąd Najwyższy rozstrzyga tylko zażalenia w wypadku, przewidzianym w art. 451 k. p. k., pozostałe zaś zażalenia, w myśl art. 448 i 22 k. p. k., rozstrzygają sądy odwoławcze, a więc okręgowe i apelacyjne; te ostatnie, o ile chodzi o zażalenia na postanowienia sądów okręgowych w I-ej instancji wyrokujących. (30. I. 31. — 2 K. 1599/30.)

Art. 457, 488 k. p. k. Zrzeczenie się zaraz po ogłoszeniu wyroku środka odwoławczego nie wyłącza jego założenia w terminie ustawowym. (C. I. K. 18. X. 30. — II. Pr. 152/30.)

Art. 476 k. p. k. Przepis art. 476 k. p. k. nie ma zastosowania w postępowaniu odwoławczym przed sądami okręgowymi, lecz jedynie przed sądami apelacyjnymi. (13. I. 31. — 1 K. 1226/30.)

Art. 479 k. p. k. Przy rozpoznawaniu sprawy w trybie art. 476 k. p. k. w kwestji sprowadzenia na rozprawę oskarżonego aresztowanego obowiązują zgodnie z uchwałą Całej Izby Karnej z 22. III. 30. (Zb. Orz. Nr. 29/30) ogólne przepisy art. 479 k. p. k. (21. I. 31. — 2 K. 1513/30.)

Na zasadzie art. 479 k. p. k., oskarżonego aresztowanego sprowadza się na rozprawę wtedy tylko, gdy sąd odwoławczy uzna to za niezbędne, a także wtedy, gdy oskarżony znajduje się w areszcie w siedzibie sądu odwoławczego i żąda sprowadzenia go. Kwestja potrzeby stawiennictwa w sądzie w sądzie odwoławczym oskarżonych, znajdujących się w areszcie poza siedzibą sądu odwoławczego, została przez ustawodawcę pozostawiona ocenie tego sądu i wobec tego nie ulega kontroli Sądu Najwyższego. (29. I. 31. — 2 K. 1593/30.)

Art. 483 k. p. k. Po częściowym uchyleniu wyroku nie należy formułować nowej sentencji w całości, sentencja może być tylko częściowa z ograniczeniem mianowicie do przedmiotów, o których ponownie orzec należy w związku z częściowym jeno uchyleniem wyroku. (G. I. K. 14. II. 31. — II. Pr. 29/31.)

Art. 491 i p. e art. 492 k. p. k. 1. Postanowienie § I art. 491 k. p. k. o załączeniu do wyводу kasacji dowodu wpłacenia lub wysłania pocztą kaucji nie oznacza tego, że czynności opłacenia kaucji muszą, pod grozą nieprzyjęcia kasacji, poprzedzać co do czasu wywód kasacyjny.

2. Chodzi jedynie o to, aby przed upływem terminu do wyvodu kasacji złożono lub wysłano pocztą (art. 218 k. p. k.) dowód wpłacenia lub wysłania pocztą kaucji do kasy sądowej.

3. Ustanowiony w § I art. 491 k. p. k. zakaz przyjmowania kasacji bez załączenia do jej wyvodu dowodu wpłacenia lub wysłania pocztą kaucji stosuje się i do wypadku, w którym nie znajdzie

się w aktach danej sprawy przed upływem terminu do wyводу kasacji postanowienia sądu o przyznaniu stronie prawa ubogich (art. 492 p. e k. p. k.).

4. Jest obojętne, w jakim stadium postępowania będzie zgłoszony wniosek strony o przyznanie jej prawa ubogich, gdyż chodzi tylko o to, aby sąd wydał postanowienie, przyznające to prawo, przed upływem terminu do wyvodu kasacji.

5. Literalne brzmienie p. e art. 492 k. p. k. (zawierającego wyrazy „przyznał prawo ubogich”) oznacza, że postanowienie sądu o przyznaniu prawa ubogich musi zapaść przed upływem terminu do wyvodu kasacji i że zapadłe po tym terminie postanowienie sądu jest o tyle bez znaczenia, że powoduje na mocy § 1 art. 491 i 492 p. e k. p. k. nieprzyjęcie kasacji, jako w terminie nieopłaconej kaucją, a niewolnionej od niej. (C. I. K. 15. XI. 30. — II. Pr. 167/30.)

Art. 494 k. p. k. Przedmiotem kasacji może być tylko sprzeczność w ustaleniach sądu bądź przeinaczenie zeznań świadków, nie zaś sprzeczność tych zeznań, z której sąd, na podstawie swobodnej oceny dowodów, wysnuwa wniosek o istotnym stanie rzeczy. (27. I. 31. — 1 K. 1387/30.)

Art. 503 k. p. k. W myśl art. 503 i 13 k. p. k. w przypadku rozstrzygnięcia przez sąd okręgowy w trybie odwoławczym sprawy, podlegającej w trybie art. 618 i nast. k. p. k., Sąd Najwyższy ma obowiązek uznać wyroki sądów wyrokujących za nieważne. (Uchw. 7 sędz. 24. I. 31. — 1 K. 1165/30.)

Art. 506 k. p. k. Art. 506 k. p. k. ma na myśli także tak zwaną milczącą zgodę (*tacitus consensus*). Kiedy taka zgoda zachodzi decydują okoliczności konkretnego przypadku. (C. I. K. 15. XI. 30. — II. Pr. 173/30.)

Art. 521 k. p. k. Przy rozstrzygnięciu pytania, kiedy kasację z art. 521 k. p. k. załatwić należy na rozprawie, a kiedy na posiedzeniu niejawnem, miarodajne są przepisy, dotyczące zwyczajnej kasacji (kasacji stron). Według tych samych zasad oceniać należy pytanie, kiedy kasację z art. 521 k. p. k. należy załatwić wyrokiem, a kiedy postanowieniem. Jeżeli zaś kasacją z art. 521 k. p. k. zaskarżono postanowienie, należy w razie oddalenia tej kasacji wydać wyrok, a w razie uchylecia zaskarżonego postanowienia — postanowienie. Jeżeli orzeczenie ogranicza się jeno do ustalenia uchybienia (art. 522 k. p. k.), to należy zawsze orzec postanowieniem. (C. I. K. 15. XI. 30. — II. Pr. 173/30.)

Art. 556 k. p. k. Na mocy art. 451 k. p. k. kodeks postępowania karnego dopuszcza zażalenie do Sądu Najwyższego tylko w wypadkach w artykule tym wymienionych, wszelkie zaś zażalenia na postanowienia sądów okręgowych z wyjątkiem zażalenia na nieprzyjęcie kasacji, rozpoznaje ostatecznie sąd apelacyjny. Zażalenie

zatem na odmowę przez sąd okręgowy przyznania prawa ubogich rozpoznaniu Sądu Najwyższego nie ulega, lecz właściwym jest sąd apelacyjny. (29. I. 31. — 2 K. 1628/30; 30. I. 31. — 2 K. 1597/30; 3. II. 31. — 2 K. 1598/30.)

Art. 586 k. p. k. Art. 586 k. p. k. ma na myśli każdy wyrok, który wchodzi, i o ile wchodzi w grę przy wykonaniu bez względu na to, która instancja go wydała. Gdy wyrokowała II instancja merytoryczna, wyroku I instancji się nie uchyla. Uchylając wyrok, wydany w myśl art. 518 k. p. k., uchylić należy także wyrok merytoryczny, mianowicie wówczas, gdy błąd faktyczny zdarzył się w instancji merytorycznej. (C. I. K. 15. XI. 30. — II. Pr. 173/30.)

Art. 618 k. p. k. Podania do władzy administracyjnej z żądaniem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego mogą być składane przez pełnomocników, nie należących do osób, uprawnionych do obrony przed sądem karnym. (30. I. 31. — 2 K. 1599/30.)

Art. 618 i nast. k. p. k. Jeżeli w postępowaniu sądowym zastosowano art. 618 i nast. k. p. k. do czynu, należącego do wyłącznej właściwości sądowej, to sąd kasacyjny powinien środek odwoławczy traktować jako kasację, jeżeli jest ona dopuszczalna w myśl art. 41 przep. wpraw. k. p. k., w razie zaś braku żądania uprawnionego oskarżyciela (art. 2 k. p. k.) postępowanie umorzyć; żądanie ścigania może być wyrażone w sposób dorozumiany, w szczególności przez udział prokuratora w rozprawie I-ej instancji. W innych wypadkach należy środek odwoławczy przekazać właściwemu sądowi, jako apelację, pozostawiając mu także rozważenie, czy istnieje żądanie uprawnionego oskarżyciela. (C. I. K. 22. XI. 30. — II. Pr. 178/30.)

Art. 624 k. p. k. W sprawach karno-administracyjnych sporządzenie przez policję protokołów z zaniedbaniem art. 256 k. p. k. nie stoi na przeszkodzie do ich odczytania, ponieważ: 1) art. 256 k. p. k. traktuje o czynnościach sądowych w toku dochodzenia, protokoły zaś, znajdujące się w aktach postępowania administracyjnego, nie są protokołami czynności sądowych; 2) przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o postępowaniu karno-administracyjnym nie zawierają nakazu, aby protokoły policyjne odpowiadały warunkom art. 256 k. p. k.; 3) § 2 art. 624 k. p. k. zezwala na odczytywanie nawet zapisków dochodzenia, a te na mocy art. 243 k. p. k. nie wymagają sporządzenia przy udziale protokółanta lub świadków. (30. XII. 30. — 2 K. 1377/30.)

Art. 2³ u. p. k. i art. 12 przep. wpraw. k. p. k. Pobicie i poranienie posterunkowego, znajdującego się przy pełnieniu obowiązków służbowych, nie ulega ściganiu z oskarżenia prywatnego w wypadku, gdy oskarżony nie był świadom, iż ma do czynienia z funk-

cjonariuszem policji. Art. 2³ u. p. k. z 1864 r. (art. 12 przep. wpraw. k. p. k.) nakazujący w takich wypadkach ściganie z urzędu nie jest przepisem prawa materialnego, potęgującym odpowiedzialność sprawcy ze względu na osobę pokrzywdzonego, i dlatego art. 43 k. k. nie ma tu zastosowania. Jest to przepis procesowy, który nie uzależnia wskazanego w nim trybu postępowania od świadomości sprawcy, lecz nakazuje stosowanie tego trybu we wszystkich wypadkach, gdy pokrzywdzoną jest osoba wymieniona w cz. 4 art. 636 k. k. (14. I. 31. — 1 K. 1237/30.)

Art. 22, 23 i 25 przep. wpraw. k. p. k. Według § 1 art. 22 oraz art. 23 i 25 przep. wpraw. k. p. k. na wniosek prokuratora o zarządzenie postępowania uproszczonego, złożony przy wniesieniu aktu oskarżenia, czynności sądowe należą do jednego sędziego, który ma prawo i obowiązki przewodniczącego. Ten sędzia wnosi sprawę na posiedzenie zespołu trzech sędziów tylko w wypadkach, przewidzianych w art. 289 i 290 k. p. k., lub gdy ma wątpliwości, czy postępowanie uproszczone jest dopuszczalne lub wskazane. Nie znajdując zaś przeszkód do wszczęcia postępowania uproszczonego, sędzia zarządza doręczenie aktu oskarżenia, przeciw któremu oskarżonemu służy sprzeciw, rozpoznawany również w składzie trzech sędziów. Zarządzenie doręczenia aktu oskarżenia przez sędziego właściwego jest aktem wszczynającym postępowanie uproszczone. (15. I. 31. — 1 K. 1354/30.)

Art. 282 u. s. p. Przepis § 2 art. 282 u. s. p. nie uchyla konieczności delegowania (§ 2 art. 260 u. s. p.) na określony przeciąg czasu asesora sądowego do wydawania wyroków. (Uchw. 7 sędz. 28. I. 31. — 4 K. 417/30.)

Art. 18 ust. o tym. ureg. finansów komunalnych. Niema podstawy prawnej podciągnięcia przez władze komunalne przebywania („bawienia”) w zakładzie restauracyjnym po godz. 24 pod przepis art. 18 ust. o tym. ureg. finansów komunalnych z dnia 11 sierpnia 1923 r. (Dz. U. Nr. 94 poz. 747). (Uchwała 7 sędz. 24. I. 31. — 1 K. 1165/30.)

Praktyka lekarska.

Na mocy art. 2 ustawy z dnia 2 grudnia 1921 r. poz. 762, prawo wykonywania praktyki lekarskiej w Państwie Polskiem mają osoby, które posiadają dyplom lekarski i odpowiadają innym warunkom wskazanym w art. 2. Poza temi osobami leczyć chorych mogą jedynie osoby, które posiadają uprawnienia na mocy specjalnych przepisów prawnych i tylko w granicach, w tych przepisach nakreślonych. Do tego rodzaju osób należą między innymi, felczerzy, których prawa i obowiązki ustalone są w ustawie z dnia 1 lipca 1921 r., poz. 233. W myśl art. 2 ustawy z dnia 1 lipca 1921 r. fel-

czyrzy uprawnieni są do samodzielnego udzielania pomocy lekarskiej jedynie do przybycia lekarza, przyczem § 7 rozporządzenia wykonawczego ministra zdrowia publicznego z dnia 20 marca 1922 r. wyraźnie określa te wypadki, kiedy felczer obowiązany jest do udzielenia pierwszej pomocy, mianowicie wypadki „nagle, zagrażające niebezpieczeństwem życia”, stałego zaś samodzielnego leczenia felczerom zabrania. Przez felczerów, uprawnionych do wykonywania czynności felczerskich i posiadających uprawnienia z mocy § 7 rozporządzenia ministra zdrowia, rozumie się takie osoby, które posiadają odpowiednie wykształcenie zawodowe i są zarejestrowane w starostwie (§ 1 i 2 rozporządzenia). Osoby niezarejestrowane nie mogą wykonywać czynności felczerskich (§ 3 rozporządzenia), a więc również nie mają prawa udzielania doraźnej pomocy lekarskiej.

Pogwałcenie tego zakazu pociąga za sobą odpowiedzialność karną na mocy § 21 rozp. min. zdrowia publicznego, poz. 236, art. 6 ustawy z dnia 1 lipca 1921 r. oraz art. 9 ustawy z dnia 2 grudnia 1921 r., regulującego szczegółowo powyższą działalność. (16. IX. 30. — 1 K. 566/30.)

Ustawa o amnestji z 22. 6. 28.

Przy zbiegu przestępstwa, ulegającego amnestji, z przestępstwem amnestji nie ulegającym, lub ulegającym jej w mniejszym stopniu, sąd powinien złagodzić karę orzeczoną z uwzględnieniem zbiegu, względnie karę łączną — w sposób nie sprzeczny z art. 9-tym Ustawy Amnestyjnej, a więc tylko wtedy, kiedy kara ta będzie wyższa, niż kara wymierzona za przestępstwo, nie ulegające amnestji. (Uchwała 7 sędz. 20. XII. 30. — 2 K. 1215/30.)

Rozp. Prez. Rzplitej o granicach państwa.

Art. 22 p. 1 Rozp. Prez. Rzplitej z dnia 23. XII. 1927 r. o granicach Państwa należy rozumieć w tym sensie, że zawarta w artykule sankcja karna dotyczy również i tego wypadku, gdy obywatel polski, przekroczywszy granicę polsko-gdańską na podstawie art. 14 i 16 Umowy Polsko-Gdańskiej z dnia 24. X. 1921 r., w następstwie przekracza granicę gdańską od strony morza lub od strony Rzeszy Niemieckiej bez posiadania paszportu zagranicznego, wydanego przez właściwe władze polskie, o ile w momencie przekroczenia granicy polsko-gdańskiej kierował się zgóry zamiarem wyjazdu poza granice Gdańska. (Uchwała 7 sędz. 11. XI. 30. — 4 K. 393/30.)

Art. 229 u. k. s. W treści wyroku, dotyczącego przestępstwa, ulegającego ukaraniu w myśl ustawy karnej skarbowej z dnia 2

sierpnia 1926 r. (Dz. U. poz. 609), nie należy zamieszczać pouczenia o środkach odwoławczych. (C. I. K. 22. XI. 30. — II. Pr. 178/30)

Podatek przemysłowy.

Ustalona przez Komisję szacunkową wysokość obrotu nie wiąże sądu karnego przy wymiarze kary za przestępstwa, przewidziane w ustawie z dnia 15 lipca 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym (Dz. U. poz. 550/25). (C. I. K. 10. I. 31. — II. Pr. 152/30.)

Ubezpieczenie pracowników umysłowych.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. poz. 911/27) uprawnia Inspektorów Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych do spełniania poszczególnych czynności urzędowych wewnątrz fabryk kontrolowanych. (Uchwała 7 sędz. 25. X. 30. — I K. 494/30.)

Rozp. Prez. Rzplitej o szpiegostwie.

Art. 1. rozporządzenia przewiduje wogóle ujawnienie komukolwiek dokumentów lub innych przedmiotów, które, ze względu na dobro Państwa Polskiego, należy zachować w tajemnicy przed rządami obcego państwa, § 2 dotyczy wojskowej obrony Państwa, natomiast § 3 ma na względzie umyślne komunikowanie powyższych wiadomości, dotyczących wojskowej obrony, obcemu rządowi lub osobie w jego interesie działającej, § 6 art. 1 ma na względzie tylko czyn umyślny, artykuły zaś 5, 6, 7 przewidują karalność przygotowania (staranie uzyskać, zapoznać, porozumiewanie się z osobami, t. j. przygotowanie, nie zaś usiłowanie). (16. I. 31. — I K. 1140/30.)

Te czy inne pobudki, którymi kieruje się sprawca, nie są objęte formułą, i jako psychiczne czynniki czynu leżą zasadniczo poza sferą istoty umyślności, użytą w art. 377 k. p. k. (6. II. 30. I K. 1658/29), a co do przestępstwa, przewidzianego w rozporządzeniu o szpiegostwie, nie wpływają na istotę czynu. (16. I. 31. — I K. 1640/30.)

§ 3 art. 1. Czyn z § 3 art. 1 Rozp. Prez. Rzplitej z dnia 16 lutego 1928 r. o karach za szpiegostwo i niektóre inne przestępstwa przeciw Państwu (Dz. U. 18/28 — poz. 160) ulega karze zarówno wówczas, gdy wiadomości, dotyczące wojskowej obrony Państwa Polskiego i jego sił zbrojnych, które sprawca umyślnie ujawnił osobie, działającej w interesie obcego państwa, aczkolwiek ze względu na dobro kraju należało je zachować w tajemnicy przed rządem obcego państwa, — były prawdziwe, jak i w tym wypadku, gdy wia-

domości te nie posiadały spodziewanej przez sprawcę wartości dla rządu obcego państwa, były nieprawdziwe; wystarcza, że interesy Państwa mogłyby być przez ten czyn zagrożone. (16. I. 31. — 1 K. 1140/30.)

Art. 3 i 4. Rozp. Prez. Rzplitej z dn. 16 lutego 1928 o karach za szpiegostwo zna, w poszczególnych swoich przepisach, różne formy ukształtowania odpowiedzialności za ujawnienie dokumentów, wiadomości i t. p. Odpowiedzialność ta zasadniczo opiera się na czynniku podmiotowym, lecz obok tego ustawodawca w większości wypadków wprowadził przedmiotowe kryteria, dotyczące oczywiście istoty ujawnionych wiadomości, bądź ich treści, jak to ma miejsce w art. 1 w związku z art. 23 rozporządzenia, gdzie probierz obiektywny wymaga ustalenia, iż chodzi o wiadomości, dokumenty i t. p., które ze względu na dobro Państwa Polskiego należy zachować w tajemnicy przed rządem obcego państwa. Na czynniku wyłącznie subiektywnym, nieograniczonym żadną formą przedmiotową, zbudowany jest przepis art. 3 § 1 rozporządzenia, natomiast w art. 4 ustawodawca, wprowadzając odpowiedzialność za szpiegostwo polityczne, dyplomatyczne i ekonomiczne, ukształtował stronę podmiotową czynu znów w odmienny sposób, nie tworząc wzorem niektórych ustaw zagranicznych (np. angielskiej z 1916 r.) żadnych obiektywnych ograniczeń, lecz uzupełniając ogólną podstawę złego zamiaru ustaleniem świadomości, że udzielane informacje mogą być obcemu rządowi użyteczne na wypadek wojny, przezeń prowadzonej, lub w jego nieprzyjaznych dla Państwa Polskiego działaniach lub zamierzeniach. Kategoria tajemnicy w żadnej jej postaci, bądź to na wewnątrz, bądź to nazewnątrz nie wchodzi w grę i dla bytu przestępstwa w art. 4 przewidzianego wystarczy materialny fakt udzielenia takich informacji obcemu rządowi lub jego agentowi, kwestja zaś dotycząca sposobu uzyskania tych informacji jest dla ustalenia cech przestępstwa najzupełniej obojętna. (9. XII. 30. — 2 K. 1403/30.)

Art. 19. Nawet nieudolne usiłowanie wedle judykatury Sądu Najwyższego, który stanął na stanowisku teorii Liszta „prognozy *ex post*”, jest karalne; nie ulegają karze tylko przestępstwa urojone. Dla oceny karalności usiłowania (nieudolnego) należy, przenosząc się myślą momentu popełnienia czynu, ocenić „*ex ante*”, a nie na podstawie okoliczności później ujawnionych, czy czynności wykonawcze sprawców, wedle oceny obserwatora przeciętnego, nie zaś wyposażonego w specjalne wiadomości, mogły wywołać zamierzony skutek. (16. I. 31. — 1 K. 1140/30.)

Stanisław Zaleski,
Sędzia Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO KARNE SĄDU NAJWYŻSZEGO
(B. ZABÓR AUSTRJACKI)

§ 8 u. k.

711. Wejście do lasu z siłkami celem bezprawnego chwywania zwierzyny ma już cechy usiłowanej kradzieży zwierzyny. (17. lipca 1930 II 3 K. 503/30).

§ 420 u. k.

712. Samo pojawienie się przewidzianych w § 413 u. k. następstw skarcenia nie wyczerpuje jeszcze istoty wykroczenia z § 420 u. k. Przystępstwo to zachodzi tylko wówczas, gdy przekroczenie granic karcenia można poczytać za winę, a więc gdy przyjąć można, że karcący przynajmniej zdawał sobie sprawę, iż działanie jego może wywołać skutki szkodliwe dla zdrowia skarconego.

Nie każde zacerwienie skóry, obrzmienie lub zasinienie musi już być uważane za uszczerbek na zdrowiu. (§ 413 u. k.). Uszczerbek ten zachodzi wówczas, gdy następstwem działania jest stan chorobowy, który ustępuje dopiero po procesie leczenia. (22. września 1930 II 3 K. 700/30).

§ 442—444 i 459 u. k.

713. Przepisy §§ 442—444 u. k., dotyczące czyszczenia komi-nów, można stosować tylko do majstrów kominiarskich i ich czeladzi, pozatem zaś sprawy takie (§ 459 u. k.) podpadają pod postanowienia rozporządzenia Prez. Rz. P. z dnia 16. lutego 1928 (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 202) o prawie budowlanem i zabudowaniu osiedli. (25. września 1930 II 3 K. 633/30).

§ 491 u. k.

714. Zarzut pogardliwego przymiotu musi, chociażby ogólni-kowo, wskazywać na popełnienie czynu hańbiącego. (10. lipca 1930 II 3 K. 417/30).

§ 512 u. k.

715. Pod pojęciem: „niedozwolone zatrudnienie" należy rozu-mieć zatrudnienie niedozwolone przez prawo. Udzielenie mieszka-nia prostytutkom zarejestrowanym może ulegać karze z § 512 u. k. o tyle, o ile uprawianie nierządu z powodu niestosowania się do wydanych zarządzeń stało się niedozwolonem. (8. września 1930 II 3 K. 608/30).

Ustawa o zgromadzeniach.

716. Kontynuowanie zgromadzenia mimo oświadczenia prze-wodniczącego, że zgromadzenie rozwiązuje, nadaje dalszemu trwa-niu zgromadzenia charakter nielegalny, przyczem zarówno mówcy

jakoteż i uczestnicy takiego zgromadzenia naruszają nie przepis § 2, lecz § 14 ustawy o zgromadzeniach z dnia 15. listopada 1867 Nr. 135 dz. u. p. austr. (14. sierpnia 1930 II 3 K. 540/30).

Danina lasowa.

717. Sankcja karna art. 13 ust. z dnia 6. lipca 1923 o poborze daniny lasowej (Dz. U. R. P. Nr. 87, poz. 676) jest skierowana przeciw tym płatnikom, którym niewykonanie obowiązków można po czytać za winę a więc takim, którzy bądź rozmyślnie starali się uchylić od spełnienia obowiązku, bądź przynajmniej przez zawi nione przez nich niedbalstwo dopuścili do niewypełnienia obowiąz ku. (30. kwietnia 1930 II 3 K. 589/30).

Art. 23 ust. o państw. pod. przem.

718. Pod pojęciem: „pokój”, użytym w taryfie, stanowiącej za łącznik do art. 23 ustawy o państwowym podatku przemysłowym, należy rozumieć każde pomieszczenie, które ze względu na swą bu dowę i zabezpieczenie od wpływów atmosferycznych nadawałoby się do zamieszkania. (14. października 1930 II 3 K. 759/30).

Czas pracy w przemyśle i handlu.

719. Okoliczność, że ludzie, którzy przywieźli zboże na prze miał, czekali na odbiór mąki, nie może być uważana za równoznaczną z pojęciem „użytkowości społecznej i codziennych potrzeb ludności”, użytym w art. 11 ustawy z dnia 18. grudnia 1919 Dz. U. R. P. Nr. 2, poz. 7 z r. 1920. (16. października 1930 II 3 K. 706/30).

Cennik na przedmioty powszedniego użytku.

720. Badanie, czy starostwo, wydając cennik na przedmioty po wszedniego użytku, przestrzegało przepisów § 3—7 rozp. Min. Spraw Wewnętrznych z dnia 29. października 1929 Dz. U. R. P. Nr. 81, poz. 607 (opinia komisji), usuwa się z pod rozpoznania sądu, gdyż orzekanie o legalności aktów władz administracyjnych należy do władz, wymienionych w art. 73 ustawy konstytucyjnej. (13. li stopada 1930 II 3 K. 856/30).

Art. 41 p. w. k. p. k.

721. Według art. 41 p. w. k. p. k. o jakości dopuszczalnego środka odwoławczego decyduje kara główna a nie kara zastępcza. (9. października 1930 II 3 K. 698/30).

722. W myśl § 2 art. 41 p. w. k. p. k. służy stronom, jako środek odwoławczy, apelacja zawsze wtedy, gdy z treści wyroku wy nika, że od wyroku tego lub jego części służyłaby którejkolwiek ze stron apelacja. (18. września 1930 II 3 K. 643/30).

723. Pozostali współoskarżeni i oskarżyciel, o których mówi § 2 art. 41 p. w. k. p. k., mogą założyć tylko apelację. (27. października 1930 II 3 K. 849/30).

Reformatio in peius.

724. W razie uwzględnienia sprzeciwu (§ 427 p. k. z r. 1873) nie można w wyroku orzec kary surowszej od wymierzonej w wyroku zaocznym. (6. listopada 1930 II 3 K. 838/30).

Art. 7 k. p. k.

725. W sprawie o obrazę czci, popełnioną przez obwinienie oskarżyciela o kradzież, sąd, rozstrzygając w myśl art. 7 k. p. k. samodzielnie wszelkie zagadnienia prawne, wynikające w toku postępowania, nie jest związany innem orzeczeniem sądowym, skazującym oskarżyciela prywatnego za tę kradzież. (27. października 1930 II 3 K. 481/30).

Art. 11 i 334 k. p. k.

726. W sprawach o uszkodzenia cielesne należy ustalić rodzaj uszkodzenia i jego skutki, gdyż od tych istotnych okoliczności zależy nietylko kwalifikacja czynu, ale także i rzeczowa właściwość sądu, którą sąd z urzędu ma rozstrzygać. (31. października 1930 II 3 K. 933/30).

Art. 123 i 124 k. p. k.

727. Ocena, czy zachodzi potrzeba zarządzenia oględzin ciała i zasięgnięcia opinii biegłych, pozostawiona jest poza wypadkami, w których ustawa nakazuje kategorycznie przedsięwzięcie tych czynności (n. p. art. 128, 130 k. p. k.), uznaniu sądu. (11. grudnia 1930 II 3 K. 908/30).

Art. 416 k. p. k.

728. Sąd ma zadać przysięgłym pytanie ewentualne tylko wówczas, gdy ono jest uzasadnione stanem faktycznym, ujawnionym na rozprawie a dającym się podciągnąć pod inny przepis ustawy. Sąd nie jest w tym względzie krępowany samem oświadczeniem oskarżonego lub wnioskiem obrony. (11. grudnia 1930 II 3 K. 926/30).

Art. 468 k. p. k.

729. Oświadczenie oskarżonego, złożone w zapowiedzeniu apelacji, że przyjmuje wyrok co do winy a zapowiada apelację od orze-

czenia o karze, oznacza tylko, że oskarżony zamierza wyrok zaskarżyć i nie pozbawia go prawa założenia apelacji także od orzeczenia o winie. (21. listopada 1930 II 3 K. 983/30).

Art. 485 lit c) k. p. k.

730. Sąd odwoławczy, uznając zaskarżony wyrok za nieważny z powodu obrazy art. 13 k. p. k. i przekazując sprawę komu należy, winien uczynić to w formie postanowienia. (27. października 1930 II 3 K. 819/30).

Art. 489 § 1 k. p. k.

731. Facsimile podpisu adwokata, wyciśnięte na wywodzie kasacji za pomocą pieczęci, nie może być uważane za podpis w rozumieniu art. 489 § 1 k. p. k. (29. sierpnia 1930 II 3 K. 743/30).

Art. 494 lit. b) k. p. k.

732. Kasacja dotyczyć może tylko wadliwości przewodu sądowego, jako części rozprawy głównej i jako podstawy wyrokowania. Uchybienia zasłę w toku dochodzeń lub śledztwa, jako nie mogące mieć wpływu na treść wyroku, nie mogą być przedmiotem zarzutu obrazy przepisów postępowania sądowego. (27. listopada 1930 II 3 K. 903/30).

Art. 497 lit. g) k. p. k.

733. Protokół rozprawy nie musi być sporządzony na rozprawie; można ograniczyć się do poczynienia zapisków i następnie po rozprawie na ich podstawie sporządzić protokół. (11. grudnia 1930 II 3 K. 926/30).

Art. 529 i 535 k. p. k.

734. Zaliczenie do kary czasu pozbawienia wolności po ogłoszeniu wyroku pierwszej instancji należy do władzy, zarządzającej wykonanie wyroku. Skazanemu służy prawo czynienia zarzutów co do obliczenia kary, a rozstrzyga o nich sąd pierwszej instancji, który w danej sprawie wyrokował. (13. listopada 1930 II 3 K. 854/30).

Art. 620 k. p. k.

735. Do rozpoznania spraw karno-administracyjnych o przestępstwa z ustawy o państwowym podatku przemysłowym jest właściwy sąd okręgowy. (18. grudnia 1930 II 3 K. 1064/30).

J.

Prokopowicz,

Pierwszy Prokurator Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO KARNE SĄDU NAJWYŻSZEGO
(B. ZABÓR PRUSKI)

I. Kodeks karny z 1871 r.

§ 46 p. 2 k. k. Zapobieżenie skutkowi przestępstwa winno być w myśl § 46 p. 2 k. k. następstwem własnej dobrowolnej czynności sprawcy; jeżeli dokonaniu zapobieżono w inny sposób, to usiłowanie nie staje się bezkarnem. (5. VIII. 30, II 4 k, 362/30).

§ 49 k. k., będąc przepisem specjalnym, niemającym bynajmniej za przedmiot jakowejś formy udziału w przestępstwie, pozbawiony jest charakteru akcesoryjności i pod kątem widzenia ogólnej prewencji zmierza do zwalczania warunków korzystnych dla działań zbrodniczych, w szczególności zaś poddaje karze także wzywianie do popełnienia zbrodni lub do udziału w zbrodni, bez względu na to, czy wezwanie takie odnosi pożądaný skutek. (5. VIII. 30, II 4 k. 317/30).

§ 64 k. k. W myśl § 64 k. k., posiadającego ogólne znaczenie dla wszystkich przestępstw, ściganych na wniosek, cofnięcie wniosku o ukaranie dopuszczalne jest tylko do chwili ogłoszenia wyroku skazującego; w jakiej instancji zapadł wyrok skazujący, jest rzeczą obojętną, decydującem jest pierwszy wyrok skazujący. (25. III. 30, II 4 k 85/30).

§ 67 k. k. Wyznaczenie terminu do rozprawy nie stwarza bynajmniej jakiegoś stanu trwałego, któryby bieg przedstawienia tamował. (21. V. 30, II 4 k 144/30).

§ 73 k. k. Uchylenie się od dozoru sanitarnego i akty płciowe połączone z ewentualnem niebezpieczeństwem zarażenia nie mogą być uważane za jeden i ten sam czyn. (17. VI. 30, II 4 k 278/30).

§ 110 k. k. I. Wnioski, jakie czytający wyciągnąć mogą z artykułu, w szczególności, że nie mają moralnego obowiązku słuchać cytowanych postanowień Traktatu, nie mogą być decydujące dla istoty występkę z § 110 k. k., jeśli nie można oskarżonemu udowodnić, że z artykułu jego zamiar osiągnięcia tego skutku jest widoczny, a nie tylko domniemany; w braku wymaganego przez ustawę wezwania do nieposłuszeństwa ustawom i t. d. odpada potrzeba rozpatrywania, czy stanowiący podstawę oskarżenia artykuł prasowy dotyczył stosunków uregulowanych ustawami takimi, którym należy się powszechne posłuszeństwo. (6. V. 30, II 4 k. 174/30).

2. Istota przestępstwa z § 110 k. k. polega na publicznem wezwaniu do nieposłuszeństwa ustawom i wymienionym tam rozporządzeniom; celem tego przepisu, umieszczonego w rozdz. VI, omawiającym opór władzy państwowej, jest obrona autorytetu władzy państwowej przeciw atakom, polegającym na wezwaniu do niepo-

słuszeństwa ustawom i t. d.; wezwanie do nieposłuszeństwa jest to oświadczenie, wskazujące określone zachowanie się tym, do których wezwanie się kieruje; zamiar przestępny polega na oddziaływaniu na wolę publiczności w kierunku nieposłuszeństwa ustawom i musi się przejawić nazewnątrz nie tylko w krytyce ustaw i t. d., która w konsekwencji może także prowadzić do obniżenia powagi władz, lecz w poznawalnym nazewnątrz i objawionem działaniu w formie oświadczenia, zmierzającego do wywołania nieposłuszeństwa. (6. V. 30, II 4 k. 174/30).

§ 123 k. k. Orzeczenie o tem, czy tytuł sublokatora wygaś, należy do właściwości sądów cywilnych i dopóki sublokator nie został pokonany prawem, właścicielowi lokalu nie przysługuje prawo samowolnego rugowania go zwłaszcza, gdy nie zachodzą wypadki samopomocy z § 229 k. c. (25. III. 30, II 4 k. 83/30).

§ 136 k. k. Zniewaga państwowego autorytetu przez samowolne naruszenie pieczęci urzędowych, nałożonych celem zamknięcia, oznaczenia lub obłożenia aresztem rzeczy, zachodzi wówczas, gdy nałożenie pieczęci nastąpiło przez władzę lub urzędnika właściwego; właściwym zaś jest urzędnik, który wogóle do takich czynności jest powołany, nie zaś tylko ten, który w danym konkretnym wypadku winien był zajęcia dokonać; pieczęć urzędowa musi być respektowana także wtedy, kiedy nieprawidłowo położył ją urzędnik w zasadzie powołany do takich czynności, któremu jednak w konkretnym wypadku brakło faktycznych lub prawnych upoważnień. (25. VI. 30, II 4 k. 199/30).

§ 186 k. k. Obmowa z § 186 k. k. polega właśnie na lekkomyślnem przypisywaniu komuś hańbiących czynów, których on nie dopuścił się względnie nie mógł się dopuścić; gdyby zaś wchodziła w grę zła wola oskarżonego, natenczas skazanie musiałoby nastąpić z § 187 k. k. (13. V. 30, II 4 k. 189/30).

§ 212 k. k. Do istoty czynu z § 212 k. k. wymagany jest zamiar zabicia i bezprawne działanie, powodujące śmierć (dokonanie) lub prowadzące bezpośrednio, choć bezskutecznie, do wykonania (usiłowanie); świadomości sprawcy, że działanie jego musi wywołać skutek śmiertelny, ustawa nie wymaga. (11. III. 30, II 4 k. 67/30).

§ 214 k. k. Schwycenie na gorącym uczynku obejmuje wszelkie czynności zmierzające do uniemożliwienia ucieczki schwytanemu i oddanie go w ręce władz (ob. wyr. S. N. 27 II. 26, V k. 509/25); zabicie w celu udaremnienia doprowadzenia schwytanego, jest zabójstwem dokonaniem w celu uchylenia się od schwywania na gorącym uczynku, a zatem kwalifikuje się z § 214 k. k. (10. VI. 30, II, 4 k. 247/30).

§ 241 k. k. W myśl § 241 k. k. groźba winna zawierać określenie mającego być dokonany czyn, któryby stanowił w całokształcie swych znamion zbrodnię w sensie kodeksu karnego. (22. VII. 30, II 4 k. 322/30).

§ 348 i 271 k. k. Różnica między przepisami § 348 k. k. i § 271 k. k. polega na tem, że podmiotem przestępstwa w wypadkach § 348 k. k. jest urzędnik wystawiający te dokumenty, publiczne, w wypadkach zaś § 271 k. k. — osoba trzecia, składająca oświadczenie, lub stwierdzająca istnienie faktów lub podjęcia czynności, doniosłych dla praw lub stosunków prawnych i zamilczająca przed tym urzędnikiem prawdziwy stan rzeczy. (18. III. 30, 4 k. 916/29).

§ 360 l. 11 k. k. Wybryk z § 360 l. 11 k. k. polega na działaniu, naruszającym zewnętrzną całość porządku publicznego i obrażającym ogólną obyczajność powszechną, która jest regulatorem zewnętrznych stosunków międzyludzkich i rękojmią ich trwałości; ciężki wybryk może dotyczyć publiczność fizycznie, a jeśli dotyka tylko psychicznie, to koniecznie w sferze zewnętrznych stosunków między ludźmi, lecz nigdy w sferze samych uczuć i przeżyć wewnętrznych; do ochrony tych ostatnich czy to z dziedziny politycznej, narodowościowej, socjalnej, moralnej, religijnej, obyczajowej itd. przepisy ogólnej obyczajności powszechniej, a w ich liczbie i § 360 l. 11 k. k. nie służą, to też przeciwstawienie się względem jednostek, czy nawet grup, choćby dotykało uczucia ich dotkliwie, nie stanowi wybryku karalnego z § 360 l. 11 k. k. (15. IV. 30, II 4 k. 129/30).

§ 370 l. 1 k. k. Czyn występny, przewidziany w § 370 l. 1 k. k. wymaga zgodnie z ogólnie przyjętą wykładnią ustalenia złego zamiaru sprawy, który polega na wiadomości braku upoważnienia do zaraniania między i zmniejszenia w ten sposób przestrzeni sąsiedniego gruntu wraz z zewnętrzną zmianą linii granicznej. (19/26. VIII. 30, II k. 378/30).

II. Kodeks postępowania karnego.

§ 64 k.p.k. Z przepisu art. 64 k.p.k. wynika ogólna zasada, że przyłączenie się innej osoby, uprawnionej do skargi, nastąpić może aż do rozpoczęcia rozprawy ogólnej i to w I. inst.; wprawdzie art. 64 k. p. k. mówi o „rozprawie głównej”, nie wspominając wyraźnie, że chodzi o pierwszą instancję, co mogłoby dać powód do pewnych wątpliwości, niemniej jednak są dostateczne wskazówki na to, że art. 64 k. p. k. ma na myśli rozprawę w I-iej inst.; przepis art. 65 k. p. k., wspominający o przyłączeniu się do postępowania, w myśl art. 64 k. p. k., może mieć na myśli tylko to, że w myśl art. 64 k. p. k. przyłączyć się można do postępowania przed rozprawą I-iej inst., skoro o przyłączeniu się w II inst. traktuje osobno art. 464 k. p. k., następnie zestawienie art. 67 i 68 k. p. k. wskazuje wyraźnie na to, że przez „rozpoczęcie rozprawy głównej” w rozdz. II księgi II k. p. k. ustawodawca ma na myśli rozprawę w I-iej inst. (13. V. 30, II 4 k. 42/30).

§ 225 k. p. k. Warunkiem przywrócenia terminu zawitego jest uchybienie z przyczyny od strony niezależnej; przyczyna ta nie za-

chodzi, gdy winni uchybienia terminu są pełnomocnicy oskarżonego, wskutek braku nadzoru nad kancelarją oraz nieoglądności podpisującego zapowiedzenie kasacji adwokata. (27. V. 30, II 4 k. 237/30).

Art. 468 i 489 k. p. k. Do zapowiedzenia kasacji uprawniona jest sama strona; nie ma również przepisanej formy, w której zapowiedzenie kasacji ma być uczynione, może ono nastąpić pisemnie, do protokołu sekretarza lub też wniesione do protokołu rozprawy, o ile strona natychmiast po wyroku zapowiedzenie takie zgłasza. Natomiast ustawa rygorystycznie ujmuje dopiero wywód kasacyjny, albowiem tylko wywód w rozumieniu ustawy stanowi właściwą kasację (§ 1 art. 489 k. p. k.), zapowiedzenie stwarza jedynie prawo do kasacji. (15. II. 30, II 4 kł 43/30).

Art. 475 k.p.k. Skoro apelacja oskarżyciela prywatnego nie podnosiła żadnych zarzutów nieścisłości protokołu rozprawy I. inst., ani nie przytoczyła nowych okoliczności, nieujawnionych w protokole rozprawy I-ej inst., któreby miały być stwierdzone świadkami, przesłuchanie w I-ej inst., przeto zasadnie sąd odwoławczy odmówił wnioskowi o powtórzenie dowodów (art. 475 k. p. k.), nie można bowiem żądać zastosowania przepisu art. 475 k. p. k. o powtórzenie dowodów w postępowaniu odwoławczem przez sprowadzenie na rozprawę apelacyjną świadka, przesłuchanego w I-ej inst. i w granicach uregulowanych powyższym przepisem nie może mieć zastosowania (art. 473 k. p. k.) w instancji apelacyjnej przepis art. 295 i 298 k. p. k. (8. IV. 30, II 4 k. 109/30).

Art. 476 i 338 k. p. k. O ile sąd apelacyjny rozpoznawał sprawę wskutek apelacji od wyroku uniewinniającego o przestępstwo ścigane z urzędu, to mógł odczytać zeznania świadków, przesłuchanych w I-ej inst., tylko za zgodą stron lub w wypadku niestawiennictwa świadka, z powodu przeszkód, niedających się usunąć lub zbyt trudnych do usunięcia. (6. V. 30, II 4 k. 166/30).

Art. 483 k. p. k. Wyrok apelacyjny jest zawsze „*judicium novum*”. Forma „zatwierdza” jest jedynie skróconą formą wyrażenia myśli, że sąd odwoławczy po merytorycznym zbadaniu sprawy wydaje taki sam, jak pierwsza instancja, ale własny nowy wyrok; formalne więc uchylenie całego wyroku I-ej inst. przy faktycznej zmianie jego tylko co do kary nie uzasadnia zarzutu obrazu art. 483 k. p. k., jeżeli poza tem sentencja wyroku odwoławczego co do treści odpowiada wymogom k. p. k. (16. IX. 30, II 4 k. 413/30).

Art. 485 lit. c k. p. k. Uznanie wyroku I. inst. za nieważny z powodów, wyłuszczonech pod lit. c art. 485 k. p. k. i przekazanie sprawy komu należy, celem nadania jej prawidłowego trybu, nie jest załatwieniem meritum sprawy i nie tylko nie przecina postępowania, lecz odwrotnie nadaje mu dopiero właściwy bieg; uznanie wyroku w tym wypadku za nieważny jak to określa ustawa, a nie „uchylenie”

wskazuje właśnie na to, że sąd odwoławczy nie ma obowiązku wydania nowego wyroku, jak tego w myśl art. 483 k. p. k. każde uchylene wyroku wymaga; z tych względów uznać należy, że orzeczenie sądu, wydane w trybie art. 485 lit. c k. p. k. jest postanowieniem, a nie wyrokiem i co za tem idzie w myśl art. 488 k. p. k. orzeczenie takie nie może być zaskarżone w trybie kasacyjnym. (10. VI. 30, II 4 k. 250/30).

Art. 491 k. p. k. O ile wnoszący kasację nie dołączył dowodu wpłacenia kaucji w kwocie 100 zł, to kasacja nie może być ani przyjęta ani rozpoznana. (7. I. 30, II 4 k. 806/29).

Art. 532 i 533 k. p. k. Kwestję zamiany grzywny na więzienie regulują art. 532 i 533 k. p. k., według których nieściągalność grzywny winna być uprzednio stwierdzona przez odnośne organy protokularnie, (por. uchylony art. 11 rozp. Prez. z 17. września 1927 r. Dz. U., poz. 741/27) i dopiero po stwierdzeniu niemożności zapłacenia grzywny rozpoznawany być może wniosek o zawieszenie kary, przyczem wniesienie jego w postępowaniu apelacyjnym jest przedwczesne, gdyż oskarżony ma możność wystąpienia z nim w postępowaniu wykonawczem. (15. IV. 30, II 4 k. 125/30).

III. Przepisy wprowadzające kodeks postępowania karnego.

Art. 48 i 49 przep. wprov. k. p. k. O ile chodzi o czas przed 1-ym lipca 1929 r., to jest o czas przed wejściem w życie k. p. k. i przepisów wprowadzających k. p. k., należy przyznać prokuratorowi prawo skargi na podstawie § 416 proc. karn. niem. w związku z § 196 k. k. oraz okolicznością, że rektor uniwersytetu, jako „przełożony” złożył wniosek o ściganie oskarżonego za zniewagę profesora. (13. XI. 30, II 4 k. 42/30).

Art. 56 przep. wprov. k. p. k. W sprawach, dotyczących używania i ochrony dróg do orzeczeń karnych władz administracyjnych, w których odwołanie wpłynęło przed 1-szym lipca 1929 r., stosują się przepisy rozp. Prez. z 22. marca 1928 r. o postępowaniu karno-administracyjnym (Dz. U., poz. 365), które w art. 63 i 69 uchylili przepis art. 22 ust. z 7. X. 20 r. (Dz. U., poz. 656/21) w brzmieniu ustalonym rozp. Prez. z 14. II. 1923 r. (Dz. U., poz. 151). (21. I. 30, II 4 k. 680/29).

IV. Ustawa karna skarbowa.

Art. 7 u. k. s. I. Nieznajomość przepisów ustawowych nikogo nie uniewinnia, a jedynie brak wiadomości o istnieniu okoliczności faktycznych, które należą do ustawowej istoty czynu; wymagana w art. 7 u. k. s. świadomość nabycia przedmiotu pochodzącego z przestępstwa obejmuje świadomość o okolicznościach faktycznych, stanowiących istotę przestępstwa, nie zaś świadomość, że te okoliczności faktyczne stanowią przestępstwo. (29. VII. 30, II 4 k. 308/30).

2. Błędny jest pogląd jakoby do istoty uczestnictwa w przestępstwie karno-skarbowem z art. 7 u. k. s. należał świadomy udział w dokonaniu przestępstwa; art. 7 u. k. s., który przewiduje szereg szczególnego rodzaju stanów faktycznych, podobnych do poplecznictwa. (§§ 257 i 258 k. k.) lub paserstwa (§ 259 k. k.), zawiera sankcję karną na tych, którzy nie będąc uczestnikami przestępstwa (art. 6 u. k. s.), dopiero po dokonaniu przestępstwa karno-skarbowego, bez uprzedniego porozumienia się z uczestnikiem, świadomie udzielają mu pomocy, by go uchronić od kary albo przedmiot pochodzący z przestępstwa świadomie nabywają, pozbywają, przechowują, transportują. (12. VIII. 30, II 4 kł 352/30).

3. koniecznym wymogiem zaistnienia przestępstwa z art. 7 u. k. s. jest uprzednie dokonanie przestępstwa karno-skarbowego przez ukrócenie opłat skarbowych; przestępstwo zatem z art. 7 u. k. s. nie narusza bezpośrednio przepisów w przedmiocie opłat celnych, lecz popiera dokonane naruszenie; dokonanie przestępstwa z art. 7 u. k. s. ma miejsce z chwilą nabycia, rozpoczęcia transportu lub osiągnięcia zysku z przedmiotów, pochodzących z dokonanego przemytu. (11. III. 30, II 4 k. 73/30).

Art. 8, 49 u. k. s. Dla istoty usiłowania niezbędny jest zamiar przestępny; tam gdzie niema zamiaru przestępnego lub gdzie skutek stoi w wyraźnej sprzeczności z zamiarem, którym kierował się sprawca, nie można mówić o usiłowaniu; wypadki winy nieumyślnej nie mogą podpadać pod pojęcie usiłowania; zasada powyższa znalazła wyraz w art. 8 u. k. s. i wynika niezbitcie ze stylizacji art. 49 u. k. s. (14. V. 30. II. k. 187/30).

Art. 19 u. k. s. W myśl art. 19 u. k. s. sąd wówczas jedynie nie zarządza konfiskaty przedmiotu przestępstwa, gdy orzec jej nie można ze względu na słuszne roszczenie osób trzecich; wobec tego niewystarcza twierdzenie oskarżonego, że zakwestjonowane przedmioty są cudzą własnością, ale konieczne jest zgłoszenie ze strony osób trzecich wobec sądu roszczenia do tych przedmiotów tudzie wykazanie słuszności tych roszczeń; osobą trzecią w rozumieniu art. 19 u. k. s. jest tylko ten, którego przedmiot bez jego wiedzy i woli przemycono przez granicę, tę zaś okoliczność jak i słuszność roszczenia musi wykazać osoba trzecia w sposób dający bezpośrednią możność oceny, czy roszczenie jest słuszne; sąd może zatem ocenić słuszność roszczenia na podstawie dostarczonych, a nie ofiarowanych dowodów, tem mniej nie może sąd odwlekać ukończenia sprawy karnej ze względu na zgłoszone, lecz niewykazane roszczenia osób trzecich. (6. V. 30, II 4 k. 170/30).

Art. 25 u. k. s. Do przyjęcia zawodowego popełnienia przestępstwa skarbowego należą prócz zamiaru sprawcy stworzenia sobie przez częstsze powtarzanie choćby ubocznego źródła dochodu, wyka-

zanie nadto, że oskarżony przed popełnieniem sądownego przestępstwa karno-skarbowego popełnił także przestępstwo dwukrotnie, choćby nawet nieukarane jeszcze i dopiero trzecie przestępstwo może być uznane za popełnione zawodowo. (27. V. 30, II 4 k. 231/30).

Art. 31 u. k. s. Jeżeli kasacja oskarżonych jako nieodpowiadająca przepisom została odrzucona, to środek odwoławczy, który tyczy się wyłącznie wymiaru kary po zastosowaniu art. 31 u. k. s., musi być uznany jako zażalenie, przewidziane w art. 230 u. k. s., podlegające rozpoznaniu nie sądu najwyższego, lecz apelacyjnego. (25. VI. 4 k. 281/30).

Art. 63 u. k. s. Dla bytu przestępstwa z art. 63 u. k. s. kwestja czyją własnością był tytoń, jest obojętna. (20. V. 30, II 4 k. 217/30).

Stefan Bleszyński,

Wiceprokurator Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO (B. ZABÓR ROSYJSKI)

Kodeks cywilny Napoleona.

Art. 711. Państwo nowopowstałe, względnie wskrzeszone, obejmuje własnem prawem tylko to mienie, które stanowiło legalną własność państwa, którego władza na danem terytorjum ustała, jeżeli więc źródłem posiadania pewnego majątku było nie nabycie w drodze legalnej, lecz czyn przemocy, nieuznawany w nowem państwie, majątek taki z chwilą ustania przemocy nie może być poczytywany za własność państwową. (17. X. 1930 r., I. C. 231/22).

Art. 842. Prawo spłaty obcego nabywcy schedy spadkowej, nawet sądownie przyznane, służy w zasadzie aż do stanowczego ukończenia działów, jednak wzgląd na interesy nabywcy, który wskutek niewykonywania wyroku przez spadkobiercę mógłby przez czas nieokreślony i niekiedy bardzo długi pozostawać w niepewności co do losów dokonanego przez siebie nabycia, wymaga uznania, że nabywca może żądać, aby sąd oznaczył termin do dopełnienia spłaty pod rygorem upadku tego prawa. Nie jest jednak władny nabywca zakreślać spadkobiercy terminu prekluzyjnego do wykonania wyroku. Wobec tego niewykonanie przyznanego wyrokiem sądowym prawa spłaty z art. 841 kc. w terminie, wyznaczonym spadkobiercy przez nabywcę w wezwaniu notarialnem, nie powoduje wygaśnięcia skutków wyroku. (Orz. w skł. 7-miu, 31. X. 1930 r., I. C. 2097/29).

Art. 1142. Obowiązek przyjęcia do pracy podpada pod przepis art. 1142 kc. i wskutek tego nie ulega przymusowemu wykonaniu.

niu, gdyż wykonanie tego rodzaju zobowiązania przez dłużnika daje wierzycielowi jedynie prawo do wynagrodzenia szkód i strat, wyłącza zaś stosowanie przymusu do dłużnika. (24. X. 1930 r., I. C. 535/30).

Art. 1384. Chociaż każdy, kto ma rzecz pod swoim nadzorem, odpowiada za szkodę przez nią zrządzoną i, zgodnie z przyjętą obecnie w orzecznictwie i nauce wykładnią art. 1384 kc, przepis ten stanowi domniemanie winy osoby, mającej pod swoim dozorem rzecz, która z racji swych właściwości przedstawia niebezpieczeństwo dla trzeciego, jednak domniemanie to może być odparte przez dowód, iż zachodziły szczególne okoliczności, wyłączające winę, a zatem i odpowiedzialność. Do takich okoliczności należy stwierdzenie, że szkoda ma swe źródło nie w działaniu samej rzeczy, ale w przyczynie postronnej, zupełnie niezależnej od osoby, pod której dozorem w chwili wypadku się znajdowała. (19. XII. 1930 r., I. C. 2103/30).

Art. 1384. W działalności komornika rozróżniać należy czynności, w których przejawia się akt władzy, od czynności, które mogłyby być dokonane przez osoby prywatne przy zarządzie majątku. Do tych ostatnich czynności należy przechowywanie wyegzekwowanych od dłużnika sum, które niezwłocznie po wyegzekwowaniu nie mogły być wydane wierzycielowi. Jeżeli więc komornik dopuści się roztrwonienia wyegzekwowanych pieniędzy, szkoda, wyrządzona wskutek tego wierzycielowi, wynika nie z czynności komornika, będącej przejawem władzy, lecz z czynności, mającej charakter prywatno-prawny, wobec czego za wyrządzoną szkodę odpowiada skarb państwa w myśl ogólnej zasady, wyrażonej w art. 1384 kc. (12. XII. 1930 r., I. C. 1790/30).

Kodeks handlowy.

Art. 444. Zadanie syndyka tymczasowego upadłości sprowadza się do ustalenia stanu czynnego i biernego masy tudzież do zabezpieczenia majątku, stanowiącego tę masę. Stąd płynie wniosek, że syndyk tymczasowy uprawniony jest także do wszczęcia procesu o nieważność zbycia pod tytułem obciążliwym majątku nieruchomości przez upadłego, o ile zbycie to było dokonane w okresie dziesięciodniowym przed otwarciem upadłości i miało na celu oszukanie wierzycieli. Do podjęcia rzezonego procesu nie jest potrzebne upoważnienie wierzycieli. (18. I. 1931 r., I. C. 1477/30).

Ustawa cywilna ziem wschodnich.

(Zw. pr. t. X. cz. I.)

Art. 546. Współwłaściciel, mający w faktycznym swem posiadaniu konkretną część wspólnego majątku, może ją wydzierżawić bez potrzeby uzyskania zezwolenia pozostałych współwłaścicieli, ale

tylko o tyle, o ile to faktyczne odrębne posiadanie jego miało miejsce na skutek porozumienia się z pozostałymi współwłaścicielami. Porozumienie takie nie może nastąpić, jeżeli współwłaścicielami są nieletni. (22. XI. 1930 r., I. C. 826/30).

Art. 609. Prawo retencji nadaje posiadaczowi, którego tytuł okazał się wadliwym, prawo do zatrzymania posiadania do czasu zwrotu poczynionych przezeń w majątku nakładów przez rzeczywistego właściciela, którego tytuł okazał się lepszym od tytułu posiadacza. W tem znaczeniu prawo retencji nie jest znane przepisom tomu X. cz. I-ej zw. pr. (26. XI. 1930 r., I. C. 659/30).

Art. 976. Aczkolwiek przepisy ustawy cywilnej znają oprócz darowizny dobroczynnej również darowiznę z nałożeniem ciężaru na obdarowanego (art. 976), jednak darowizna zachowuje swój charakter, dopóki zastrzeżony ciężar sprowadza się do roli przydatku i nie staje się główną częścią umowy. (16. XII. 1930 r., I. C. 1408/30).

Art. 1550. Dłużnik, jeżeli reguluje hipotekę przed uzyskaniem wyroku, uznającego dług jego z aktu zastawu za umorzony z powodu przedawnienia, obowiązany jest ten dług ujawnić w wykazie hipotecznym, a gdyby tego obowiązku nie wykonał, odnośny wpis zostanie uskuteczniiony przez zwierzchność hipoteczną z urzędu (ust. 2 i 3 art. 145 oraz ust. 3 art. 148 ustawy hip. 1919 r.). W tych warunkach wniesienie przez dłużnika należności z aktu zastawu do wykazu hipotecznego, dokonane z mocy nakazu prawa i przeto nie będące przejawem swobodnej woli dłużnika, nie może być uważane ani za przyznanie długu, ani za zrzeczenie się zarzutów przeciwko jego mocy, nie może więc być poczytywane za przerwanie przedawnienia. (29. X. — 18. XI. 1930 r., I. C. 930/30).

Ustawa hipoteczna 1818 r.

Art. 20 i 29. Aczkolwiek zamieszczonych w wykazie hipotecznym danych co do wartości dóbr oraz co do przestrzeni i granic ustawa hipoteczna rękojmią wiary publicznej nie otacza, zasada ta jednak nie może mieć zastosowania do przypadku, gdy przy rozdrobnieniu większej nieruchomości granice i przestrzeń poszczególnych działek lub placów dokładnie zostały oznaczone na planie parcelacyjnym i dane te z powołaniem się na taki plan następnie przy sprzedaży wniesione zostały do wykazu hipotecznego, wówczas bowiem plan parcelacyjny, sporządzony na miejscu, dokładnie określa, co i w jakich granicach każdy parcelant nabywa, plan zaś taki winien być poczytany za umownie przyznany przez nabywców i obowiązujący zarówno ich, jak ich następców prawnych, chyba że stwierdzona została wadliwość takiego planu, co musi udowodnić zarzu-

cający taką wadliwość. Za takim rozwiązaniem zachodzącego zagadnienia przemawia okoliczność, że przy sprzedaży oddzielnych działek w drodze parcelacji przestrzeń ich z powołaniem się na plan parcelacyjny wchodzi do wykazu hipotecznego wszystkich nabywców, obszar więc i granica działek mają znamię wiary publicznej, zachodzi zatem wówczas stan rzeczy, jaki zamierzało wprowadzić prawo sejmowe z 1818 r. o normalnem rozgraniczeniu, stanowiące, iż przestrzeń, objęta granicami na planie urzędowym, czyli nie mogącym nastęrczać wątpliwości, jest przedmiotem własności i hipotek. (17. X. 1930 r., I. C. 533/30).

Art. 154. Postanowienie namiestnika z 21. I. 1822 r. o apelacjach na decyzje zwierzchności hipotecznej nie zmieniło art. 154 u. h. co do oznaczenia czasu prekluzji, co potwierdza również okoliczność, że późniejsza instrukcja hipoteczna z 22. XII. 1825 r., wydana na podstawie art. 12 prawa o przywil. i hip. 1825 r. w art. 12 lit. e wyraźnie zaznacza, iż prekluzja następuje wskutek niezgłoszenia się osoby zainteresowanej w terminie, wyznaczonym do pierwsiastkowej regulacji. A zatem zgłoszenie praw dopiero w skardze apelacyjnej na decyzję wydziału hipotecznego, zatwierdzającą wniosek regulacyjny, jest spóźnione. (28. XI. 1930 r., I. C. 1359/30).

Rozporządzenie o sądach pracy z 22. III. 1928 r. (D. U., poz. 350).

Art. 21. W postępowaniu przed sądem pracy w sprawach cywilnych w okręgach apelacyjnych warszawskim, lubelskim i wileńskim stosuje się przepisy, obowiązujące w sądach grodzkich, o ile rozporządzenie o sądach pracy nie zawiera odmiennych przepisów. Odnośnie do powództw wzajemnych rozporządzenie nie zawiera specjalnych norm, wobec czego przepisy, obowiązujące w tym przedmiocie w sądach grodzkich mogą być stosowane w sądach pracy, może być ono przed tym sądem wytoczone, jeżeli zachodzą warunki, przewidziane w art. 38 upc., t. j. gdy roszczenie wzajemne ma związek z powództwem głównem lub ma na celu potrącenie. Natomiast zastosowanie art. 39 upc. w przypadku, gdy powództwo wzajemne nie należy do kompetencji sądu pracy, nie może być dopuszczone, gdyż byłoby to sprzeczne z założeniami, na których zbudowane jest rozporządzenie o sądach pracy, w szczególności zaś z przepisami ust. 3 i 4 art. 3 tego rozporządzenia, które kategorycznie stanowią, że „właściwość sądu pracy uchyla właściwość sądów powszechnych”, oraz, że „strony wiodące spór”, poza możliwością poddania się sądowi polubownemu, „nie mogą zrzec się właściwości sądu pracy na rzecz sądów powszechnych”, właściwość więc sądu pracy jest bezwzględna i nie może być uchylona, poza zapisem na sąd polubowny, w żadnym przypadku. Wobec tego w postępowaniu przed sądem pracy nie jest dopuszczone zgłoszenie powództwa wzajemnego, nie

podlegającego jurysdykcji tego sądu, a w związku z tem wyłączone jest przekazanie sprawy innemu sądowi w trybie art. 39 upc. (21. XI. 1930 r., I. C. 1468/30).

Art. 21 i 31. Rozporządzenie z 22. III. 1928 r. normuje organizację i postępowanie w sądach pracy, a sądów powszechnych dotyczy o tyle tylko, że rozszerza kompetencję sądów grodzkich na pewne spory o wartości do 5000 zł w przypadkach nieistnienia w danej miejscowości sądu pracy, natomiast nie wprowadza co do spraw w sądach powszechnych żadnych zmian w trybie postępowania, a zatem nie zmienia trybu zaskarżenia wyroku I-ej instancji. Termin więc zaskarżenia wyroku sądu grodzkiego w sprawie ze stosunku pracy jest miesięczny w myśl art. 162 upc., a nie 14-dniowy. (21. X. 1930 r., I. C. 1467/30).

Ustawa wodna z 19. IX. 1922 r. (D. U. 62, poz. 574 z 1928 r.).

Art. 203 i 207. O uprawnieniu strony do zwrócenia się na drogę postępowania sądowego celem oznaczenia wysokości odszkodowania za wywłaszczenia lub obciążenia na potrzeby ogólnych urządzeń wodnych mowa jest zarówno w dziale o orzeczeniach I-ej instancji administracyjnej (art. 203 ust. 2), jak i w dziale o odwołaniu od tych orzeczeń (art. 207 ust. 2). W obu przypadkach wskazany jest termin trzymiesięczny „od dnia doręczenia orzeczenia”. Ze względu na umieszczenie dwukrotna wzmianka o terminie w obu działach należy sądzić, że art. 203 ust. 2 mówi o doręczeniu orzeczenia I-ej instancji, art. zaś 207 ust. 2 — o doręczeniu orzeczenia 2-ej instancji administracyjnej. Stąd płynie wniosek, że o ile spór o wywłaszczenie zakończony jest w I-ej instancji administracyjnej, strona, mniemająca, iż oznaczone przez władzę administracyjną wynagrodzenie nie jest słuszne, może wytoczyć proces sądowy w ciągu trzech miesięcy do dnia doręczenia jej orzeczenia I-ej instancji, natomiast gdy spór o wywłaszczenie przeniesiony został do 2-ej instancji administracyjnej, termin powyższy rozpoczyna bieg od dnia doręczenia orzeczenia 2-ej instancji a nie I-ej. Wniosek ten znajduje logiczne oparcie również w ogólnej zasadzie, że nie jest możliwe orzekanie w postępowaniu sądowym w sporze, gdzie podstawą jest fakt, którego istnienie uzależnione jest od prawomocnego zarządzenia władzy administracyjnej, a zatem nie może być mowy o sporze w przedmiocie oznaczenia wysokości odszkodowania za wywłaszczenie, dopóki samo wywłaszczenie nie jest prawomocnie postanowione, nie można więc wymagać, aby strona obowiązana była wszcząć proces sądowy przed rozstrzygnięciem jej odwołania, t. j. w tym czasie, kiedy nie jest jeszcze ustalony prawomocnie przedmiot, za który należy się jej odszkodowanie. (13. XI. 1930 r., I. C. 664/30).

Prawo wekslowe z 14. XI. 1924 r.

Art. 69. Dłużnik wekslowy odpowiada jedynie według treści weksłu, która istniała w chwili położenia podpisu, według treści zaś zmienionej mógłby odpowiadać tylko wówczas, gdyby było udowodnione, że zmiana nastąpiła przed powstaniem zobowiązania wekslowego, czyli przed wydaniem weksłu wierzycielowi, albo że dłużnik na późniejszą zmianę treści się zgodził, przytem, jeżeli zmiana jest widoczna, ciężar dowodu spada na wierzyciela. (28. XI. 1930 r., I. C. 1462/307).

Ustawa z 26. XI. 1925 r. o uzupełnieniu odszkodowań osób, dotkniętych skutkami nieszczęśliwych wypadków przy pracy w b. dzielnicy ros. lub na wychodźstwie (D. U. poz. 892).

Art. 1. W przypadkach przejścia przez państwo polskie przedsiębiorstw, prowadzonych przez b. władze zaborcze lub okupacyjne, ustawa z 26. XI. 1925 r. normuje nie tylko uzupełnienie rent już wypłacanych, lecz stanowi o przyjęciu przez państwo polskie odpowiedzialności przed pracownikami tych przedsiębiorstw w tytule zdarzeń przy pracy, nadających owym pracownikom na podstawie ówczesnego prawodawstwa rosyjskiego prawo do renty albo do równoznacznego z rentą odszkodowania. (19. XII. — 9. I. 1930/31 r., I. C. 1709/30).

Ustawa z 25. II. 1930 r. (D. U. poz. 263) w sprawie zmian postanowień ustawy z 1. VIII. 1929 r. o załatw. zatarg. zbiorowych.

Art. 1. Z mocy powyższej ustawy kompetencja komisji rozjemczych rozszerzona została również na spory cywilne, wynikłe między stronami w czasie trwania oraz po zerwaniu lub ustaniu stosunku pracy na tle niedotrzymania ugody (umowy zbiorowej) lub niewykonania orzeczenia komisji rozjemczej o wynagrodzenie za pracę o świadczenia i roszczenia, o odszkodowanie z powodu zerwania umowy o pracę, o świadczenia z tytułu wysługi lat oraz o rozwiązanie umowy o pracę z powodu niewykonania przez którąkolwiek ze stron postanowień ugody (umowy zbiorowej) lub orzeczenia. Przytem powyższa ustawa wyłącza możność wytoczenia sprawy w sporach powyższych przed sądem powszechnym. Jeżeli przeto spór rozstrzygnięty został przed wejściem w życie ustawy z 25. II. 1930 r. przez komisję rozjemczą z przekroczeniem ówczesnej jej kompetencji, lecz w granicach kompetencji obecnej, uchybienie to nie może być podstawą uchylenia orzeczenia komisji rozjemczej, gdyż nie miałyby to celu i sprzeciwiałoby się zasadzie, że tego rodzaju przepisy proceduralne mają działanie wsteczne i winny być stosowane w sprawach, będących w toku przed sądem. (24. X. 1930 roku, I. C. 535/30).

Ustawa postępowania cywilnego 1864 r.

Art. 639 i 640. Trzeci, u którego zajęto perjodyczne wypłaty, przypadające dłużnikowi, w razie niezłożenia oświadczenia co do tych wypłat, wymaganego art. 635 upc., podlega zawsze karze porządkowej w postaci grzywny, lecz majątkowo wobec egzekwującego odpowiada tylko wówczas, gdy będzie udowodnione, iż rzeczywiście od niego wypłaty przypadają na rzecz dłużnika, odpowiedzialność zaś ta ograniczona jest do wysokości rzeczonych wypłat. (21. XI. 1930 r., I. C. 1452/30).

Art. 689. Umorzenie zawieszono postępowania po upływie trzech lat od daty zawieszenia, jeżeli żadna strona nie zgłosiła wniosku o wznowienie, dotyczy tylko przypadków zawieszenia z przyczyn, wskazanych w art. 77 i 681 upc., natomiast w innych przypadkach zawieszenia rygor ten nie ma zastosowania. (28. XI. 1930 r., I. C. 1487/30).

Art. 1128. Zajęta nieruchomości, o ile nie jest zastawiona (art. 1565 upc.), do czasu publicznej sprzedaży pozostaje w posiadaniu dotychczasowego właściciela, który zarządza nią z zachowaniem przepisów, zawartych w art. 1079 upc., który zabrania dłużnikowi zbywać nieruchomości (oprócz w przypadku art. 1098 upc.), wycinać las i wogóle zbywać i niszczyć przedmioty, które według prawa są przynależnością dóbr. Dłużnikowi więc zakazane są wszelkie czyny, zmierzające do zmniejszenia masy majątkowej, która ma stanowić źródło zaspokojenia wierzyciela, natomiast dozwolone są czyny, których wynikiem będzie powiększenie wartości majątku. Wszakże skorzystanie z tych uprawnień, jako czyn jednostronny dłużnika, nie może być powodem ani do odroczenia terminów, wyznaczonych do wykonania poszczególnych czynności egzekucyjnych, ani też nie może być podstawą do żądania, by dokonana już czynność egzekucyjna jeszcze raz była powtórzona, przeczyłoby to bowiem ogólnym zasadom postępowania, zabraniającym wstrzymywania egzekucji, poza niektórymi przypadkami (por. art. 952 upc.), z drugiej zaś strony nie znajdowałoby usprawiedliwienia w obowiązującym prawie pozytywnym, gdyż żaden przepis na takie postępowanie nie pozwala. Wzniesienie więc przez dłużnika po dokonanym opisie i oszacowaniu nieruchomości nowej budowli nie upoważnia dłużnika do żądania, aby nieruchomości ponownie była opisana i oszacowana. (19. XII. 1930 r., I. C. 2126/30).

Art. 1653. Wobec zaszłej na podstawie noweli z 16. VII. 1925 r. zmiany redakcji art. 29 upc., do którego wprowadzono punkt „f” w nowym brzmieniu, uległ zmianie również art. 1653 upc. w tym sensie, że sprawy o upoważnienie sądowe mężatki zawsze należą do

jurysdykcji sądu grodzkiego, chociażby sprawa, do której prowadzenia upoważnienie ma być uzyskane, należała do kompetencji sądu okręgowego. (13. XI. 1930 r., I. C. 1348/30).

Wacław Miszewski,
Sędzia Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO
(B. ZABÓR AUSTRJACKI).

Kodeks cywilny.

§ 27. Gminy parafjalne katolickie w byłym zaborze austriackim nie są osobami prawnymi (§§ 35 i 36 ustawy z 7 maja 1874 Dzpp. Nr. 50). (O. z 26. II. 1930 3. 87/30).

§§ 288 i 1453. Używanie ścieżki na obcym gruncie przez członków gminy nie może uzasadnić zasiedzenia prawa przechodu na rzecz gminy, jeżeli gmina nie wykonywała żadnych czynności w celu przeznaczenia ścieżki na dobro ogółu członków gminy ani dla utrzymania ścieżki. (O. z 7. V. 1930 Rw. 2398/29).

§§ 288 i 1460. Wykonywanie przechodu przejazdu i przepędu przez cudzy grunt, choćby przez większą ilość członków gminy, jednak w interesie lepszego zagospodarowania własnych gruntów nie uzasadnia nabycia takichże służebności na rzecz gminy przez zasiedzenie. (O. z 13. XI. 1930 Rw. 861/30).

§ 418. Gmina administracyjna nie nabycia przez zabudowanie własności gruntu cerkiewnego, jeżeli członkowie bractwa cerkiewnego zakazywali gminie na odnośnym gruncie aktów posiadania ani gmina do tych zakazów się stosowała. (O. z 13. XI. 1930 Rw. 2213/30).

§ 547. Osoba, której przyznano spadek *jure crediti*, nie jest legitymowana do działania imieniem masy spadkowej w sporze wytoczonym przeciwko tej masie. (O. z 13. XI. 1930 Rw. 1701/30).

§§ 790 i 791. Tak zwana wyprawa córki nie podlega zaliczeniu na część dziedziczną, jeżeli tego nie zastrzeżono wyraźnie. (O. z 7. V. 1930 Rw. 2509/29).

§ 983. Dług zaciągnięty zagranicą w obcej walucie należy zwrócić w tej samej walucie, chociażby następnie strony powróciły do kraju. (O. z 22. V. 1930 Rw. 2574/29).

§ 1162. Oddanie się przez maszynistę elektrowni miejskiej pijaństwu w czasie przeznaczonym na utrzymanie ruchu w elektrowni uzasadnia ważną przyczynę do natychmiastowego rozwiązania stosunku służbowego. Maszynista, utrzymujący osobiście ruch maszyn w elektrowni, nie jest pracownikiem umyślowym w rozu-

mieniu rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 16 marca 1928, poz. 323 Dz. U. R. P. o pracownikach umysłowych. (O. z 2. X. 1930 Rw. 1304/30).

§ 1170. Niewykonanie umowy przez strony kontraktujące jest bez wpływu na należność i płatność wynagrodzenia za pośrednictwo. (O. z 22. V. 1930 Rw. 1437/29).

§ 1294 *uc. i ustawa z 9 sierpnia 1908 Dpp. Nr. 162 o samochodach.* Właściciel samochodu, którego kierowca, chcąc wyprzedzić jadący przed nim pojazd, mimo że z przeciwnej strony nadjeżdżał również pojazd, zbliża się do pojazdu wyprzedzanego, odpowiada za szkodę wynikłą ze spłoszenia się koni pojazdu wyprzedzanego. (O. z 4. XII. 1930 Rw. 1489/30).

§ 1323. Odszkodowania za straty, poniesione wskutek niewykorzystania prawa wyrębu lasu z winy właściciela, nie można żądać w formie przedłużenia prawa wyrębu poza czas umową oznaczony. (O. z 13. XI. 1930 Rw. 240/30).

§§ 1325, 1333, 1334. Od nawiązki za ból należą się odsetki od dnia skargi, jako od dnia upomnienia. (O. z 22. V. 1930 Rw. 2191/29).

Ochrona lokatorów.

Art. 12 ust. 1. Masa spadkowa lokatora nie jest uprawniona do wniesienia rewizji celem ochrony sublokatora. (O. z 26. XI. 1930 Rw. 2166/30).

Art. 12 ust. 2. Przeniesieniu praw najmu do pomieszczenia przemysłowego na spadkobierców nie przeszkadza fakt, że przedsiębiorstwo dawniejsze spadkodawcy uległo następnie ograniczeniu co do zakresu działania wskutek orzeczenia władzy. (O. z 7. V. 1930 Rw. 486/30).

Art. 23. Przepis art. 23 § 1 zdanie pierwsze w brzmieniu ustawy z 27 marca 1926, poz. 185 Dz. U. R. P. o moratorium mieszkaniowym nie odnosi się do mieszkań służbowych. (O. z 22. X. 1930 R 218/30).

Przerachowanie.

§ 47. Wniosek o przerachowanie w trybie postępowania niespornego wierzytelności przyznanej wyrokiem może postawić pełnomocnik procesowy wierzyciela nawet po śmierci swego mocodawcy. (O. z 1. X. 1930 R 366/30).

Postępowanie sądowe.

§ 59. *nor. jur.* W skardze o zwalczanie czynności prawnej (§ 12 rozp. ces. z 10 grudnia 1914 Dzpp. 337) powód podać ma wartość przedmiotu sporu według zasad § 59 *nor. jur.* (O. z 12. III. 1930 R. 149/30).

§ 6 *proc. cyw.* Zniesienie wyroku oraz unieważnienie poprzedzającego go postępowania nie jest dopuszczalne, jeżeli akta sporu i powołane w nich akta pomocnicze dają należyte wyjaśnienie co do upoważnienia zastępcy ustawowego do prowadzenia sporu. (O z 18. III. 1930 R. 33/30).

§ 373 *ust. 1 proc. cyw.* Matka małoletniego powoda, która początkowo jako opiekunka prowadziła spór i w tym charakterze była słuchana jako strona, może być następnie przesłuchana w charakterze świadka, skoro utraciła zastępstwo małoletniego, a prowadzenie sporu objął nowy opiekun. (O. z 14. V. 1930 R. 430/30).

§ 477 *L. 4 proc. cyw.* Doręczenie stronie wezwania na rozprawę sądową zamiast pełnomocnikowi jej nie powoduje nieważności wyroku, gdyż nie odbiera stronie możności wzięcia udziału w rozprawie. (O. z 14. 1930 R 142/30).

§ 488 *ust. 1 proc. cyw.* Ponowienie dowodów w instancji odwoławczej nie jest potrzebne, jeżeli sąd odwoławczy zgodnie z aktami procesowymi i z wynikami rozprawy sprostuje sprzeczne z aktami ustalenia Sądu pierwszej instancji. (O. z 26. III. 1930 R. 1129/29).

§§ 488 i 498 *proc. cyw.* Sąd odwoławczy może samoistnie bez ponowienia dowodu — ocenić dowód, co do którego Sąd pierwszej instancji nie zajął żadnego stanowiska i którego nie użytkował. (O. z 14. V. 1930 R. 1595/29).

§ 502 *proc. cyw.* Pozwanemu nie służy rewizja od wyroku Sądu odwoławczego, którym ten sąd, przychyłając się do apelacji pozwanego, obniżył przyznaną powodowi w pierwszej instancji kwotę, nie przenoszącą tysiąca złotych. (O. z 12. III. 1930 R. 1155/29 i z 12. XI. 1930 R. 829/30).

§ 519 *L. 1 proc. cyw.* Przepis § 519 L. 1 *proc. cyw.* nie ma wobec przepisu § 528 *proc. cyw.* zastosowania w sporach o wartości majątkowe nie przekraczające 300 złotych. (O z 18. III. 1930 R 71/30).

§ 530. *ust. ost. proc. cyw.* Niewykorzystanie przez powoda w sporze głównym faktu, którego istnienie było prawdopodobne, stanowi w myśl § 530 *ust. ost. proc. cyw.* zawinienie powoda, wyłączające dopuszczalność wznowienia. (O. z 5. II. 1930 R. 641/29).

§ 533 *proc. cyw.* Spór o wznowienie jest dalszym ciągiem sporu głównego, dlatego dla rozstrzygnięcia sprawy dopuszczalności rewizji są w postępowaniu o wznowienie miarodajne te same przesłanki, jak w sporze głównym. (O. z 29. I. 1930 R. 944/29).

§ 1 *L. 18 ord. egz.* Uchylenie mocy egzekucyjnej wypowiedzenia pozasądowego przez ustawy o ochronie lokatorów (art. 11 *ust. 5 ustawy ogólnej* i art. 11 *ust. 4 ustawy śląskiej*) nie uchyla instytucji takiego wypowiedzenia w całości, lecz powoduje jedynie,

że osoba wypowiadająca najem pozasądownie może wdrożyć egzekucję dopiero na podstawie wyroku sądowego, orzekającego obowiązek zwrotu lokalu. (O. z 25. IX. 1930 R. 348/30).

§ 37 *ord. egz.* Egzekucyjne zajęcie rzeczy nie niweczy skutków prawnych poprzednio już dobrowolnie (§ 376 L. 2 *ord. egz.*) ustanowionej prawa zastawu. (O. 12. III. 1930 R. 2709/29).

§§ 109, 111, 112 *ust. 1 ord. egz.* Jeżeli lokal, oddany przez zarządcę przymusowego w najem, nie był w czasie wprowadzenia zarządu przymusowego na cele najmu używany, lecz na cele przedsiębiorstwa fabrycznego, oddanie go w najem nie należy do zwykłych czynności gospodarczych i dlatego wymaga do swej ważności przeciwko zobowiązanemu w myśl §§ 109 i 112 *ust. 1 ord. egz.* zezwolenia sądu egzekucyjnego. W razie odmowy zezwolenia lokator nie nabył prawa najmu i może być z urzędu usunięty (§ 68 *ord. egz.*). (O. z 30. XII. 1929 R. 809/29).

§ 16 *post. niesp.* W zażaleniu wniesionem w myśl § 16 *post. niesp.* od zgodnych uchwał obu niższych instancji nie można powoływać się na fakty i dowody, nie podane w instancjach niższych. (O. z 1. X. 1930 R. 366/30).

Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

§ 35 L. 6 *ustawy z 6 marca 1906 Dzpp. Nr. 58.* Postanowienie § 35 L. 6 o konieczności uchwały walnego zgromadzenia dla dochodzenia roszczeń odszkodowawczych przeciwko zawiadowcom odnosi się do wytoczenia sporu tak przeciwko czynnym jeszcze zawiadowcom jak i przeciwko byłym zawiadowcom. (O. z 26. II. 1930 R. 44/30).

§§ 76 i 77 *powyższej ustawy.* Orzeczenie o ważności przeniesienia udziału w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, należy na drogę sporu, jeżeli przeniesienie nie jest w kontrakcie spółki uzależnione od zezwolenia spółki. Spółnik, któremu według kontraktu spółki służy prawo pierwszeństwa w nabyciu udziału drugiego spółnika, może żądać unieważnienia przeniesienia udziału, dokonanego z pominięciem jego prawa pierwszeństwa. Wykonanie prawa pierwszeństwa w nabyciu udziału nie zależy od zaoferowania przez uprawnionego ceny równej z ceną zaoferowaną przez innego nabywcę, jeżeli zbywca udziału zgadza się na cenę niższą. (O. z 4. XI. 1930 R. 2217/29).

Prawo wekslowe.

Art. 86. Przez strony interesowane według art. 86 *ust. 1 pr. weksl.* rozumieć należy tylko posiadacza weksłu i protestata, nie zaś wszystkie osoby, których podpisy mieszczą się na weksłu. (O. z 18. III. 1930 R. 1629/29).

Sprawy celne.

§ 33 *ustęp 2 rozporządzenia Min. Skarbu z 13 grudnia 1920 Dz. U. R. P. z r. 1921, poz. 64.* Przepis § 33 stanowiący, że na nabywcę towaru przechodzą wszystkie w tym względzie obowiązki pierwotnego odbiorcy odnosi się do należności celnych. Licytacyjny nabywca nie jest w rozumieniu tego przepisu nabywcą towaru. (O. z 26. III. 1930 R. 2617/29).

Postępowanie upadłościowe.

§§ 29, 30 i 31 *ord. upadl.* Ustanowienie prawa zastawu dla wierzycieli osoby blisko spowinowaconej z dłużnikiem jest w razie upadłości dłużnika bezskuteczne wobec masy upadłości, jeżeli wierzyciel przyjmując zabezpieczenie hipoteczne nie starał się dowiedzieć o stanie majątkowym swego dłużnika. (O. z 26. XI. 1930 R. 546/30).

§ 52 *ord. upadl.* Podwyżka stawki należyciowej (opłaty stemplowej) należy do drugiej klasy wierzycieli upadłościowych. (O. z 12. III. 1930 R. 2600/29).

Postępowanie wkładowe.

§ 4 *p. 6 ord. ukl.* Termin zgłoszenia wierzycieli w postępowaniu układowym ma charakter porządkowy. Zgłoszenie winno być uwzględnione, dopóki stan sprawy na to pozwala. (O. z 19. II. 1930 R. 984/29 i 998/29).

§ 12 *ord. ukl.* Ogłoszenie postępowania układowego nie stoi na przeszkodzie prowadzeniu egzekucji przez Skarb Państwa do majątku dłużnika celem ściągnięcia zaległości podatkowych oraz odsetek zwłoki od nich. (O. z 25. IX. 1930 R. 556/30).

Prawo naftowe.

§ 7 *ustawy naftowej z 9 stycznia 1907 Dzpp. Nr. 7.* Właściciele i posiadacze kopalń naftowych nie mogą brutowcom potrącać 1% podatku komunalnego od kopalń, zapłaconego przez nich w myśl art. 5 ustawy z 11 sierpnia 1923 Dz. U. R. P. poz. 747 o finansach komunalnych. (O. z 20. VI. 1930 R. 2616/29).

§§ 32, 71 *Krajowej ustawy naftowej z 22 marca 1908 Dz. U. Kr. nr. 61.* Założenie rurociągu (gazociągu) wymaga zezwolenia urzędu górniczego, zaś utrzymanie i kontrola tegoż podlega przepisom policyjno-górniczym. (O. z 19. XI. 1929 R. 1106/29).

Obowiązki ubezpieczenie na wypadek choroby.

Art. 10 *ustawy z 19 maja 1920 Dz. U. R. P., poz. 272.* Niezgłoszenie pracownika nie pozbawia go praw do świadczeń Kasy Chorych. (O. z 7. V. 1930 R. 1113/29). *Dr. Włodzimierz Dbałowski,*

Sędzia Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO
(B. ZABÓR PRUSKI)

Kodeks cywilny.

§ 245. Postanowienie w skrypcie dłużnym z r. 1894, że „kapitał ma być zwrócony w każdym razie w złocie według niemieckiej ustawy monetarnej z dnia 3. marca 1873, i to także wówczas, jeśliby później obok złota lub w miejsce złota miał być dopuszczony inny ustawowy środek płatniczy”, nie uzasadnia żądania przerachowania długu według wartości złota w myśl § 27a rozporządzenia o przerachowaniu zobowiązań pryw.-prawn. (12. 12. 30. 305/30).

§ 346. Przepisy o odstąpieniu od umowy nie stosują się do przypadku uchylenia umowy przez wzajemne porozumienie się stron. Zwrot wzajemnych świadczeń następuje w takim przypadku według przepisów §§ 812 nast. k. c. (31. 10. 30. 242/30).

§ 554. Sąd ma prawo orzec eksmisję dzierżawcy nie tylko z powodu zwłoki z zapłatą czynszu w czasie przed wytoczeniem sporu, lecz także z powodu zaległości, powstałych w toku sporu. Dla wyroku bowiem jest rozstrzygający stan faktyczny w chwili wydania wyroku. (19. 9. 30. 178/30).

§ 581. Zobowiązanie dzierżawcy nie ma charakteru osobistego jak zobowiązanie do usług (§ 613 k. c.) i dzierżawca może wywiązać się ze swych zobowiązań w myśl ogólnych zasad §§ 242, 267, 278 k. c., posługując się innymi osobami. Skazanie dzierżawcy na dożywotnie więzienie i osadzenie go w więzieniu nie daje samo przez się podstawy do wypowiedzenia stosunku dzierżawnego. (19. 12. 30. 319/30).

§ 782. Umowa między wierzycielem i dłużnikiem, mocą której strony ustaliły wysokość zaległych odsetek i dłużnik wręczył wierzycielowi na ich pokrycie weksle, jest uznaniem długu, zabezpieczonym przez zobowiązanie wekslowe. (24. 10. 30. 239/30).

§ 858. Zawiadomienie lokatorów o zaszłej zmianie w osobie właściciela domu i o swoim prawie do świadczeń ze strony lokatorów oraz żądanie wykonania tego świadczenia, niepołączone z żadnym czynem, dążącym do samowolnego wykonania tego prawa, nie może być uważane za zabronioną samowolę lub naruszenie posiadania. (5. 12. 30. 303/30).

§ 985. Skarga o zwrot posiadania może być wniesiona także przeciw jednemu z współposiadaczy, przyczem sprawa wzajemnego stosunku tych współposiadaczy do siebie może odgrywać rolę dopiero przy wykonaniu zapadłego w takim sporze wyroku. (3. 10. 30. 200/30).

§ 1568. Potajemna sprzedaż rzeczy męża i ogłoszenie wspólnego mieszkania, zwłaszcza po uprzednim opuszczeniu męża i tegoż

wspólnego mieszkania, nie mogą być uważane za poważne naruszenie obowiązków małżeńskich. (21. 11. 30. 291/30).

Ustawa z dnia 7. czerwca 1871 (Dz. U. Rzeszy str. 207) o odpowiedzialności za szkodę, powstałą przez zabicie lub okaleczenie człowieka w ruchu kolejowym.

§ 1. Przez siłę wyższą należy rozumieć wydarzenie zewnętrzne (t. j. działające z zewnątrz), którego przy zastosowaniu największej, w danych warunkach możliwej, i odpowiedniej przeczności nie można przewidzieć, przed którym nie można się rozporządzalnymi środkami ustrzec ani skutków odwrócić. Nie chodzi przytem o przewidywanie każdej teoretycznej możliwości wydarzenia, lecz o takie przewidywanie, które w danych warunkach faktycznych, ekonomicznych i gospodarczych jest możliwe i wymagane od człowieka ostrożnego i przeczornego. Również przeczność i ostrożność, choć nawet posunięte do najwyższego stopnia, musi być ograniczoną do takich wypadków, które w myśl powyższej zasady mogły być przewidywane a środki ostrożności nie mogą przekraczać środków rozporządzalnych osoby odpowiedzialnej za wypadki. (11.7.30.167/30).

Ustawa o postępowaniu cywilnem.

§ 224. Wniosek o przedłużenie okresu (do wykazania się złożeniem zaliczki w myśl § 554 u. p. c.) jest bezprzedmiotowy a jego uwzględnienie przez przewodniczącego bez znaczenia prawnego. (5. 12. 30. 306/30).

§ 274 *l.* 2. Spór o zwrot niesłusznie pobranego przez gminę 3 % dodatku komunalnego nie jest sporem cywilnym i nie polega na poznaniu sądów powszechnych. (21. 11. 30. 320/30 i 266/30).

§ 619. Przesłuchanie w myśl § 619 u. p. c. ma ten sam cel i to samo znaczenie, co przesłuchanie strony w myśl § 141 u. p. c. Celem jego jest wyjaśnienie okoliczności sprawy. Okoliczności nowe, przez stronę przytoczone, mogą zaś być przyjęte przez Sąd pod uwagę tylko wówczas, gdy adwokat, prowadzący sprawę, włączy je do własnego przedstawienia sprawy na rozprawie. Jedynie w celu utrzymania małżeństwa w mocy Sąd może owe nowe okoliczności zbadać i uwzględnić z urzędu. (21. 11. 30. 291/30).

§ 1034. Stosowanie postępowania zaocznego na wzór ustawy o postępowaniu cywilnem jest przed sądem polubownym niedopuszczalne. Mimo niewdania się strony w spór, sąd polubowny ma obowiązek stwierdzenia stanu faktycznego i jego oceny i tylko w tych granicach może zużytkować zaniechanie procesowe strony jako podstawę do przyjęcia spornych faktów za prawdziwe. (21. 11. 30. 291/30).

Wojciech Trampler,

Prokurator Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO
NAJWYŻSZEGO TRYBUNAŁU ADMINISTRACYJNEGO

I. POSTĘPOWANIE PRZED WŁADZAMI ADMINISTRACYJNEMI.

35. Pociągnięcie urzędnika do subsydjarnej odpowiedzialności majątkowej za szkody, zrządzone Skarbowi Państwa przez osobę trzecią, może nastąpić tylko w drodze sądowej. 20. II. 1930 r. L. Rej. 1982/28.

36. Kompetencje Związkowego Urzędu dla spraw swojszczyzny w Berlinie przeszły na obszarze Województw Pomorskiego i Poznańskiego na N. T. A., a to na zasadzie rozporządzenia Ministra b. Dzielnicy Pruskiej z 1. VII. 1921 (Dz. Ust. poz. 407) w związku z art. 35 ust. 1 ustawy o N. T. A. (Dz. Ust. poz. 400/26). Tem samem mają przepisy proceduralne niemieckiej ustawy o domicylu wsparcia z 30. V. 1908 (Dz. Ust. Rzeszy str. 381), dotyczące wnoszenia środków prawnych do tego Urzędu, zastosowanie w postępowaniu sporno-administracyjnem przed N. T. A.

37. Sądem administracyjnem w rozumieniu § 1 p. 1 niem. ord. adw. w brzmieniu ustawy z 18. 7. 1924 poz. 755 Dz. Ust. jest w górnośląskiej części okręgu Sądu Apelacyjnego w Katowicach jedynie Woj. Sąd Administracyjny w Katowicach. (19. XI. 1930 r. L. Rej. 3976/28).

38. a) Z treści art. 4 i 5 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 o postępowaniu przymusowem w administracji, Dz. U. poz. 342 wynika, iż władzy służy prawo oceny, który ze wskazanych w tem Rozporz. środków przymusowych może w każdym poszczególnym wypadku uznany jako bardziej od innych celowy i „łagodny”.

b) Tytułem wykonawczym dla wdrożenia postępowania przymusowego jest w myśl art. 14 wspomnianego Rozporz. również ostateczna decyzja władzy administracyjnej, mimo zaskarżenia jej do N. T. A.-ego — o ile wykonanie tej decyzji nie zostało wstrzymane w trybie art. 4 ust. o Trybunale Dz. u. poz. 400 z r. 1926. (11. XII. 1930 r. L. Rej. 1270/29).

39. Posterunkowy Policji Państwowej, który zbierał informacje celem dostarczenia materiału faktycznego, zużytkowanego następnie przez władzę pierwszej instancji do wydania orzeczenia, nie ma obowiązku wyłączyć się od czynności urzędowych w postępowaniu odwoławczem (art. 7 lit. e) rozporządzenia Prez. R. P. z dnia 22. 3. 1928 r. Dz. U. poz. 341). (21. XI. 1930 r. L. Rej. 7042/29).

II. SPRAWY URZĘDNICZE.

A. Prawa i obowiązki służbowe.

40. Pod użytem w § 1 art. 16 ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r. o uposażeniu sędziów i prokuratorów Dz. Ust. R. P. poz. 1107 wyrażeniem o przyjęciu do służby sądowej polskiej po wejściu w życie tej ustawy należy rozumieć przyjęcie do służby w państwie polskim tylko w charakterze sędziego lub prokuratora. (27. IX. 1930 roku L. Rej. 4245/28).

41. Stanowisko asystenta w wyższej uczelni jest zajęciem naukowym i nie wymaga zgłoszenia tego zajęcia władzom. (18. XII. 1930 r. L. Rej. 1201/29).

42. Prezesowi Okręgowego Urzędu Ziemskiego za udział w posiedzeniach Okręgowej Komisji Ziemskiej przysługuje prawo do djet, przewidzianych w art. 32 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. (Dz. Ust. poz. 706/23). (28. IV. 1930 r. L. Rej. 2435/28).

B. Emerytury i zaopatrzenia.

43. Nie zalicza się do wysługi emerytalnej czasu samowolnej nieusprawiedliwionej nieobecności w służbie, za który to czas dany funkcjonarjusz państwowy został pozbawiony uposażenia służbowego w myśl § 14 niemieckiej ustawy o urzędnikach państwowych z roku 1873 w brzmieniu noweli z d. 18 maja 1907 r. (8. XI 1930 r. L. Rej. 5057/28).

44. Prawo do pobierania uposażenia emerytalnego na zasadzie art. 95 ustawy z 11 grudnia 1923 poz. 46/24 Dz. Ust. przysługuje funkcjonarjuszowi b. państwa zaborczego tylko wówczas od dnia pierwszego miesiąca, następującego po zgłoszeniu się o nie, o ile tenże w zgłoszeniu swem przy dołączeniu stosownych dokumentów wskazał na przepis art. 95, jako podstawę prawną swego roszczenia, oraz na nastanie co do jego osoby warunków, określonych w art. 28 tejże ustawy. (21. VI. 1930 r. L. Rej. 3208/28).

45. Zasiłek na utrzymanie, przyznawany na podstawie art. 83 ustawy z 17. II. 1922 poz. 164 Dz. Ust. — o państwowej służbie cywilnej — nie jest identyczny z zaopatrzeniem, przyznawanem na podstawie przepisów ustaw emerytalnych. (11. IX. 1930 r. L. Rej. 2591/28).

46. Okres służby kontraktowej, pełnionej w czasie między jednym a drugim okresem służby stałej, nie stanowi przerwy w rozumieniu art. 10 ustawy z 11 grudnia 1923 r., poz. 46/24 Dz. Ust. (L. Rej. 4633/28).

47. W myśl art. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzpl. z dnia 3 września 1926 r. o zaopatrzeniu emerytalnem nieetatowych pra-

cowników Polskich Kolei Państwowych (Dz. U. R. P. poz. 551) 6% odsetki składane od opłaty, należnej za czas służby nieopłacanej emerytalnej lub zabezpieczeniowej, należą się od chwili rozpoczęcia tego rodzaju służby do chwili faktycznego uiszczenia należnych opłat. (27 IX. 1930 r. L. Rej. 3923/28).

48. Jedyne nieprzerwany okres służby na suplenturze w b. państwie austriackim poprzedzający bezpośrednio nominację na nauczyciela stałego podlega zaliczeniu do wysługi emerytalnej w myśl § 66 austriackiej pragmatyki nauczycielskiej z 28 lipca 1917 r. Dz. Ust. R. P. Nr. 319 względnie art. 81 ustawy emerytalnej z 11 grudnia 1923 r. poz. 46/24. (28. VI 1930 r. L. Rej. 2668/28).

III. SPRAWY SKARBOWE.

A. Monopole.

49. Swobodne uznanie władzy co do odwoływania koncesyj na sprzedaż napojów alkoholowych i zmiany osoby koncesjonarza (art. 78 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 26 marca 1927 r. poz. 289 Dz. Ust.) ma zastosowanie również do koncesyj, wydanych przed wejściem w życie ustawy o monopolu spirytusowym przez władze skarbowe. (20. XI. 1930 r. L. Rej. 3557/29).

B. Należności i opłaty państwowe.

50. Świadczenia adwokatów wobec klientów nie mają charakteru świadczeń, stanowiących obowiązek publiczno-prawny w rozumieniu przepisu art. 137 p. 6 ustawy o opł. stempl. z 1. 7. 1926 roku (Dz. Ust. poz. 570). (5. IX. 1930 r. L. Rej. 2310/28).

C. Podatek dochodowy.

51. Okoliczność, że płatnik nie przedstawił władzy żądanego na zasadzie art. 58 ustawy o podatku dochodowym (poz. 411 Dz. Ust. z r. 1925) dokumentu, nie uzasadnia zaoczności, jeśli płatnik oświadczył, że dokumentu takiego nie posiada, a władza innych dowodów nie żądała. (5. XI. 1930 r. L. Rej. 1704/29).

52. Wobec płatnika, który kwestionuje wogóle swój obowiązek podatkowy, twierdząc, że w okresie miarodajnym nie miał dochodu lecz stratę, nie wystarcza oparcie zaoczności na okoliczności, że dowody, przedstawione przez niego celem wykazania faktu i wysokości straty, nie mają siły dowodowej (art. 63 ust. 2 ustawy o podatku dochodowym w brzmieniu, ogłoszonym pod poz. 411/29 Dz. Ust.). (21. XI. 1930 r. L. Rej. 3242/28).

53. Naturalnym odpowiednikiem ciągłości bilansowej jest, że wymiary podatku na poszczególne okresy podatkowe nie mogą być uskuteczniane w oderwaniu od poprzedzających je okresów, lecz muszą być do nich nawiązywane (art. 21 ustawy o podatku dochodowym poz. 411 Dz. Ust. z r. 1925). (10. XII. 1930 r. L. Rej. 2467/28).

54. Do osób prawnych, które podpadają pod postanowienia art. 21 ustawy o państwowym podatku dochodowym (poz. 411 Dz. Ust. z r. 1925) przepis art. 7 tejże ustawy nie ma zastosowania. (10. XII. 1930 r. L. Rej. 7104/29).

55. Przesłuchanie podatnika przez subkomisję, a nie przez pełną komisję odwoławczą do spraw podatku dochodowego nie obraża przepisu art. 68 ust. 3 ustawy o podatku dochodowym (poz. 411 Dz. Ust. z r. 1925), jeśli podatnik wyrazi swą zgodę na taki sposób złożenia ustnych wyjaśnień w celu uzasadnienia podniesionych w odwołaniu zarzutów. (17. XI. 1930 r. L. Rej. 84/29).

56. Spółki firmowo-komandytowe (jawne spółki handlowe i komandytowe) nie są w rozumieniu o podatku dochodowym (poz. 411 Dz. Ust. z r. 1925) osobami prawnymi. (1. XII. 1930 r. L. Rej. 3726/28).

D. Podatek przemysłowy.

57. Sam fakt niewykupienia świadectwa przemysłowego uzasadnia zastosowanie art. 98 ust. 1 zdanie pierwsze Ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym Dz. Ust. poz. 550 bez względu na ewentualne wpłaty zaliczkowe na poczet ceny świadectwa. (31. X. 1930 r. L. Rej. 5064/28).

58. Ustawa z dnia 15 lipca 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym poz. 550 Dz. Ust. nie uzależnia w art. 5 p. 5 uznania stosunku komisju od zawarcia pisemnej umowy. (20. X. 1930 r. L. Rej. 3363/28).

59. Płatnika, który po wniesieniu odwołania wyraził życzenie złożenia ustnych wyjaśnień w dodatkowym osobnym piśmie lub też łącznie z odpowiedzią na sprzeciw przewodniczącego Komisji szacunkowej w otwartym terminie odwoławczym, należy w myśl art. 90 ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. poz. 550 Dz. Ust. zawiadomić o terminie posiedzenia Komisji Odwoławczej. (3. XI. 1930 r. L. Rej. 666/29).

60. Cena kupna, uzyskana z egzekucyjnej sprzedaży towarów płatnika, stanowi obrót, podlegający opodatkowaniu, w myśl art. 5 ust. 1 ustawy o państw. pod. przem. z dnia 15 lipca 1925 r. poz. 550 Dz. Ust. (28. XI. 1930 r. L. Rej. 2581/29).

61. Z ulgi przewidzianej w art. 95 p. 1 ustawy o państwowym podatku przemysłowym z 15 lipca 1925 r. Dz. Ust. poz. 550 nie może korzystać taka spółdzielnia, która tylko nieznaczną część (3.14%) swoich transakcyj handlowych dokonywa z członkami. (10. XII. 1930 r. L. Rej. 517/29).

62. Rozstrzygnięcie Ministra Skarbu, wydane na zasadzie ustępu 2 art. 12 ustawy z dn. 15. VII. 1925 r. poz. 550 Dz. Ust. o państwowym podatku przemysłowym, obowiązuje do czasu wydania w tym samym trybie nowego rozstrzygnięcia. (4. XII. 1930 r. L. Rej. 2627/28).

63. Przepis § 85 rozporządzenia wykonawczego do artykułu 87 ustawy o pod. przemysł. nakazujący przewodniczącemu Kom. Szacunk. zgłoszenie sprzeciwu na posiedzeniu tejże Komisji, może być — wobec postanowienia art. 87 ustawy o pod. przemysł. — uważany tylko jako przepis porządkowy, nie stwarzający dla podatnika żadnych praw. (19. XII. 1930 r. L. Rej. 1442/29).

64. Przedsiębiorstwo wykonywania umowy o dzierżawę od związku samorządowego prawa poboru opłat rzeźnianych podlega podatkowi przemysłowemu od obrotu, osiągniętego z pobranych opłat, bez potrącenia czynszu dzierżawnego. (12. XII. 1930 r. L. Rej. 3270/28).

65. Biuro parcelacyjne, którego celem jest przeprowadzenie w imieniu i na rachunek właściciela gruntu, czynności z parcelacją połączonych, podlega państwowemu podatkowi od obrotu w myśl art. 5 ustawy z dnia 15 7. 1925 r. poz. 550/25, Dz. Ust. (29. X. 1930 r. L. Rej. 3011/28).

E. Podatek majątkowy.

66. Przy ustaleniu wartości nieruchomości położonych w Gdańsku stanowiących własność spółki akcyjnej z siedzibą w Bydgoszczy mają zastosowanie przepisy § 14 I. I. rozp. II Minist. Skarbu z 5. I. 1923 Dz. Ust. p. 996. (Uchwała Kompletu Wzmocnionego z dnia 14. III. 1930 r.).

67. Odmienna ocena prawna niezmiennego stanu faktycznego lub też niewykorzystania przez władzę wymiarową danych faktycznych zawartości w dostarczonym przez płatnika materiale, nie uprawnia do zastosowania ustępu 1 art. 53 ustawy o podatku majątkowym z dnia 11 sierpnia 1923 r. poz. 746 Dz. Ust. w celu dokonania wymiaru. (5. XI. 1930 r. L. Rej. 1940/28).

68. Postanowienie art. 2 ustawy z dnia 31. 7. 1924 r. poz. 721 Dz. Ust. nie przesądza w niczem prawa władzy podatkowej do przymusowego ściągnięcia należności podatku majątkowego, nie-

uiszczonej w terminie płatności, a zatem stanowiącej zaległość podatkową, na zasadzie obowiązujących przepisów egzekucyjnych. (27. X. 1930 r. L. Rej. 4768/28).

F. Podatek od nieruchomości.

69. Zarządzenie instancji odwoławczej, dotyczące sprostowania wymiaru podatku od nieruchomości (Rozp. Prez. Rzpl. z d. 17. VI. 1924 r. p. 523 Dz. Ust.), wydane na niekorzyść płatnika przy rozpatrywaniu jego odwołania przeciw wymiarowi, stanowi niedopuszczalną reformatio in pejus. (17. XI. 1930 r. L. Rej. 5017/28).

G. Podatki i opłaty samorządowe.

70. Postanowienie statutu podatkowego, podlegającego zatwierdzeniu w myśl art. 1 ustawy śląskiej o tym. ureg. finansów komunalnych z 14. IV. 1924 r. (Dz. Ust. Śl. poz. 30/26), wprowadzające tenże statut w życie z terminem wcześniejszym, jak dzień powzięcia odnośnej uchwały przez Związek Komunalny jest nieważne jako sprzeczne z art. 32 tej ustawy. (21. X. 1930 r. L. Rej. 1150/29).

71. Grunty miejskie, nie położone przy istniejących już ulicach lub placach, mogą być podciągnięte pod podatek komunalny, przewidziany w art. 3 p. 4 śląskiej ustawy o tym. ureg. finansów komunalnych (Dz. Ust. śl. poz. 30 ex 1926), o ile przez pociągnięcie linii regulacyjnej ulic i placów uzyskały charakter placów budowlanych. (5. XII. 1930 r. L. Rej. 2722/29).

IV. SPRAWY GÓRNICZE.

72. Kainit jest minerałem zastrzeżonym w rozumieniu § 3 powszechnej ustawy górniczej z 23 maja 1854 r. (austr. dz. u. p. nr. 146) z powodu zawartości pierwiastków metalicznych (Kalium i Magnezium). (20. VI. 1930 r. L. Rej. 3577/28).

73. a) Przemysłowcowi górnictwu przysługuje w obrębie własnych nadań na zasadzie art. 497 łącznie z art. 523 rosyjskiej ustawy górniczej (wyd. z 1912 r.) uprawnienie do żądania od właściciela gruntu odstąpienia działek, potrzebnych do wydobywania piasku, niezbędnego dla podsadzki płynnej w kopalni przemysłowca.

b) Art. 500 rosyjskiej ustawy górniczej (wyd. z 1912 r.) jako ograniczający swobodną rozporządzalność gruntami włościańskimi przy zawieraniu ugód między włościanami i przemysłowcami górnictwymi, nie ma wobec przepisu art. 1 ustawy z 20 maja 1921 r.

(Dz. U. poz. 280) zastosowania do tych gruntów pierwotnie włościąńskich, które włączone zostały do gmin miejskich. (25. XI. 1930 r. L. Rej. 4970/28).

V. *SPRAWY LASOWE.*

74. Okoliczność, że właściciel lasu zrzeka się wyrębu na terenach, co do których zezwolenie już poprzednio uzyskał, nie stwarza jeszcze obowiązku dla władzy udzielenia wzamian zezwolenia na wyręb lasu na innych terenach. (13. XI. 1930 r. L. Rej. 3120/28).

75. Zarzut, że przy zatwierdzeniu programu gospodarczego lasu niesłusznie z punktu widzenia gospodarczego zmieniono praktykowaną dotychczas kolej rębności, dotyczy celowości orzeczenia władzy i jako taki nie podlega rozpoznaniu przez N. T. A. (30. X. 1930 r. L. Rej. 826/29).

76. Zasada trwałości użytkowania lasu dotyczy zarówno lasów zagospodarowanych na podstawie planu urzędzenia gospodarstwa, jak i na podstawie programu gospodarczego. (10. XI. 1930 r. L. Rej. 1760/29).

VI. *OBYWATELSTWO.*

77. Art. 10 ustawy z 20 stycznia 1920 (poz. 44 Dz. Ust.) o odzyskaniu obywatelstwa polskiego nie dotyczy kobiet, które przed zamążpójściem nie posiadały obywatelstwa polskiego. (29. X. 1930 r. L. Rej. 4199/29).

VII. *SPRAWY ROLNE.*

78. Przepisanego w § 96 rozp. Min. Ref. Roln. z 7 grudnia 1926 poz. 66/27 Dz. Ust. ogłoszenia orzeczenia, zatwierdzającego projekt parcelacyjny, nie może zastąpić doręczenie tego orzeczenia jedynie kandydatom zatwierdzonym. (23. VI. 1930 r. L. Rej. 1376/29).

79. Przy żądaniu uwłaszczenia na zasadzie punktu c art. 4 znowelizowanej ustawy uwłaszczeniowej poz. 254/29 Dz. Ust. również nie można posiłkować się jako tytułem do uwłaszczenia użytkowaniem ziemi w terminie ustawowym przez spadkodawcę, co ma miejsce jedynie przy uwłaszczaniu na zasadzie punktów a i d art. 4 tejże znowelizowanej ustawy. (15. XII. 1930 r. L. Rej. 4655/29).

80. Decyzja Ministerstwa Rolnictwa w kwestji odsetek zwłoki od ustalonej już przez Komitet Likwidacyjny wartości majątku, zatrzymanego na rzecz Państwa (art. 2 lit. b) ustawy z 15 lipca 1920 poz. 467 Dz. Ust.) nie jest orzeczeniem w rozumieniu art. 1

ust. o N. T. A. poz. 400/26 Dz. Ust. lecz oświadczeniem władzy jako strony w stosunku prywatno-prawnym. (10. XI. 1930 r. L. Rej. 7112/29).

VIII. SPRAWY SAMORZĄDOWE.

81. Przysługujące władzy nadzorczej na mocy art. 1, 2, 4 i 17 ustawy o opiece społecznej z dnia 16 sierpnia 1923 r. Dz. Ust. poz. 726 oraz art. 64 dekretu z dnia 4 lutego 1919 r., poz. 140 prawo wstawienia do budżetu gminy miejskiej odpowiedniej sumy na cele opieki społecznej stanowi uprawnienie oparte na swobodnym uznaniu władzy. (11. X. 1930 r. L. Rej. 3840/28).

82. Oficerowie i podoficerowie zawodowi Wojsk Polskich w czynnej służbie nie nabywają na zasadzie § 3 pruskiej ordynacji miejskiej z 30/V. 1853 r. (zb. ust. pr. poz. 261) przynależności do gminy miejskiej swego garnizonu a wobec tego nie przysługuje im na zasadzie § 5 tejże ordynacji czynne prawo wyborcze do rady miejskiej. (23. IX. 1930 r. L. Rej. 6256/29).

83. Na zasadzie postanowień ustawy z dnia 7. X. 1921 Dz. u. poz. 656 (art. 4) i ustawy sanitarnej z dnia 19 lipca 1919 Dz. pr. poz. 371, oraz rozporządzeń Nadzw. Nacz. Komisarza do spraw walki z epidemjami z dnia 10. VI. 1921 Dz. U. poz. 346, i Rady Ministrów z dnia 13. X. 1919 Dz. u. poz. 489, służy władzy administracyjnej prawo zarządzenia zmiany, wyznaczonego przez gminę, miejsca postoju furmanów podczas targów. (4. XI. 1930 r. L. Rej. 2431/28).

84. Art. 56 ustawy z d. 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowem uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. poz. 747), dotyczący pobierania odsetek zwłoki przy daninach komunalnych, ma również zastosowanie i przy ściąganiu kosztów leczenia w szpitalach publicznych, nie wyłączając tych wypadków, gdy osobą obowiązana do pokrycia tych kosztów jest gmina w myśl art. 1 ustawy z d. 29 marca 1926 r. o pokrywaniu kosztów leczenia ubogich w szpitalach publicznych na obszarze b. zaboru rosyjskiego (Dz. U. poz. 214). (28. XI. 1930 r. L. Rej. 4476/28).

IX. SPRAWY KOŚCIELNE.

85. Jeżeli patron nie zgłasza przeciw, wiadomemu mu, pominięciu go przez władzę kościelną przy wykonaniu prawa prezenty protestu w takim czasie, aby, przy uwzględnieniu okoliczności sprawy, uznać należało, że uczynił on to bez nieusprawiedliwionej zwłoki, to taki stan rzeczy uzasadnia przyjęcie jego dorozumianej zgody na obsadzenie odnośnego urzędu kościelnego daną osobą. (15. XI. 1929 r. L. Rej. 2181/27).

X. OPIEKA NAD UBOGIMI.

86. Zakład o celach, należących do zakresu opieki społecznej w myśl art. 2 ustawy z dnia 16 sierpnia 1923 (poz. 726 Dz. Ust.), podlega nadzorowi, ustanowionemu w art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 kwietnia 1927 (poz. 354 Dz. Ust.), także w tym razie, gdy nie będąc samoistnym podmiotem praw należy do związku z pod nadzoru wyłączonego w myśl końcowych słów ostatnio wymienionego art. (24. X. 1930 r. L. Rej. 320/29).

XI. PRZERACHOWANIE POŻYCZEK PAŃSTWOWYCH.

87. Z wyższego przerachowania obligacji pożyczki państwowej z 1920 r. nabytych za asygnaty Skarbu Polskiego z 1918 r., mogą na zasadzie ustępu 1 art. 5 ustawy z 20 lipca 1925 r. (Dz. U. poz. 629) w brzmieniu art. 4 rozporządzenia Prezydenta R. P. z 17 września 1926 r. (Dz. U. poz. 560) korzystać przy zachodzących innych warunkach tylko ci pierwonabywcy danych obligacji, którzy byli także pierwonabywcami asygnat, użytych do wpłaty. (27. VI. 1930 r. L. Rej. 4823/28).

XII. SPRAWY WOJSKOWE.

88. Art. 11 ustawy z d. 15 lipca 1925 r. o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju (D. U. poz. 681) uprawnia jedynie oficerów i żonatyh podoficerów zawodowych, którzy kwater w budynkach państwowych względnie przez Państwo na ten cel wynajętych nie otrzymali, do wynajęcia dla siebie mieszkań z wolnej ręki, lecz nie nakłada na nich w tej mierze obowiązku.

b) Ustalenie niemożności wynajęcia mieszkania w myśl art. 12 ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju (poz. 681 Dz. U.) należy do oceny właściwej Komendy Garnizonu w myśl § 2 i 3 rozporządzenia Ministerstwa Spraw Wojskowych z d. 27 lutego 1928 r. (Dz. U. poz. 240). (26. XI. 1930 r. L. Rej. 4961/28).

XIII. SPRAWY SANITARNE.

89. Przepis objęty ustępem drugim § 15 austr. ustawy aptekarskiej z dnia 18 grudnia 1906 Nr. 5 Dz. U. P. ex 1907 nie ma zastosowania do wypadków, w których zmarły koncesjonariusz nie otworzył i nie uruchomił przed swą śmiercią apteki jako przedsiębiorstwa. (10. X. 1930 r. L. Rej. 4619/27).

Dr. Włodzimierz Orski,
Prezes Najw. Trybunału Administracyjnego

B. Inne sprawy sądowe

ZAPOBIEGANIE RECYDYWIE

Recydywa jest to powtórzenie przestępstwa po skazaniu lub odbyciu kary za przestępstwo poprzednio spełnione. (Prof. Dr. W. Makowski: „Prawo karne” cz. og.).

Po długich sporach teoretycznych na temat „zbrodniarza”, „urodzonego”, powstałych po ogłoszeniu przez Cezara Lombroza znakomitego dzieła p. t. „L'uomo delinquente” nauka badając osobistość przestępcy i otoczenie w którym on wzrasta, po teorii antropologicznej, przejść musiała do socjologicznego pojmowania przestępstwa, jako należącego do kategorii zjawisk społecznych, a nie fizjologicznych.

Głębokie badania nad warunkami w jakich powstaje przestępstwo doprowadzają do stwierdzenia prawdy, że samo społeczeństwo ponosi winę za stale zwiększającą się przestępczość.

Brak należytej opieki i pogarda jaką żywimy do przestępcy powodują, że raz skazany, przestępca w samym społeczeństwie znajduje przeszkodę na drodze do poprawy.

Statystyczne dane stwierdzają, że najpoważniejszą przyczyną powodującą przestępczość jest nędza. Ferriani naprzykład stwierdził wśród 2000, zbadanych przez siebie nieletnich przestępców 87,9%, pochodzących z rodzin, żyjących w nędzy. (Minderjährige Verbrecher: Berlin — 1896).

Ponieważ jednostka sama jest bezpośrednio i pośrednio tworem społeczeństwa, a przestępstwo jako takie jest zjawiskiem względnym, historycznym, określonym każdorazowymi warunkami ekonomicznymi, socjalnymi i politycznymi przeto źródło z którego płynie wogóle przestępstwo, jako zjawisko masowe, tkwić może jedynie właśnie w społeczeństwie i w głębiach jego życia. (Prof. Dr. A. S. Ettinger: „Zbrodniarz w świetle antropologii i psychologii”).

Brak należytego wychowania, zły przykład oraz nieprzygotowanie jednostki do walki o byt, powodują zanik powściągów psychicznych i brak należytej odporności, który w trudnych warunkach życiowych, czyni człowieka przestępcą.

Społeczeństwo wszelkimi, możliwymi środkami walczy z przestępczością, starając się, w miarę możliwości, przez oświatę szkolną redukować złe wpływy otoczenia dziecka, w którym wzrasta. Nie rezygnuje również zbiorowość z jednostek karanych i przez odpowiednie prowadzenie więzień, warsztatami pracy stara się uczynić z nich domy poprawy i przygotowania więźnia do dalszej walki o byt.

Humanitarne urządzenia więzień i troskliwa opieka, jaką się w nich otacza więźnia, w wielu wypadkach niewątpliwie wywarłaby korzystny wpływ na skazanego, gdyby nie wrogi stosunek społeczeństwa do zwolnionego przestępcy.

Praktyka sądowa stwierdza, że jednostka skazana, po odbyciu kary, znajduje się przeważnie w sytuacji bez wyjścia: pracy nie może znaleźć, gdyż świadectwo zwolnienia z więzienia zamyka jej wszystkie warsztaty pracy.

Najbardziej wierzący w swoją poprawę osobnik, zewsząd wypędzany, otoczony niechęcią i nieufnością społeczeństwa, walczy ze złemi skłonnościami do czasu, aż wyczerpany nędzą zmuszony wraca do środowiska, z którego wyszedł. Stała dola recydywisty.

Nie można się dziwić społeczeństwu, że nieufnie jest usposobione do jednostki karanej. Pobyt w więzieniu jest w każdym razie dowodem, że jednostka okazała się pozbawioną należytych powściągiw moralnych, których brak nastawia zbiorowość do osobnika takiego nieufnie, podejrzliwie i opornie. Wytwarza się dla przestępcy karanego sytuacja bez wyjścia, chciałby wrócić do społeczeństwa, spotyka się jednak z uzasadnioną nieufnością, oporem i zmuszony potrzebą i nędzą, silniejszą od wszelkich hamulców moralnych, wkracza na drogę recydywy.

Istniejące przy więzieniach patronaty nie są w stanie zaradzić złemu. Niewątpliwie, gdyby społeczeństwo było dostatecznie zamożne i gdyby patronaty te należycie były zorganizowane, wiele mogłyby uczynić dobrego, tak jednak nie jest: patronaty oparte są przeważnie na zasadach filantropii i poza doraźną, jednorazową pomocą, stałej opieki nad zwolnionymi, roztoczyć nie są w możności.

Należałoby jednak znaleźć sposób rozwiązania nieszczęsnej sytuacji zwolnionego przestępcy i to sposób trwały i możliwie pewny.

Przy każdym więzieniu istnieją warsztaty pracy dla więźniów, w których zarabiają oni na skromne swoje utrzymanie. Więzień w warsztatach tych, należycie zorganizowanych, może być nawet pożyteczny społeczeństwu, w każdym razie może nie być dlań ciężarem. Niektóre warsztaty więzienne są tak doskonale zorganizowane, że dają więźniowi zupełnie znośne utrzymanie, pozwalając im nawet oszczędności przesyłać rodzinie.

Przy racjonalnej organizacji, więzienne warsztaty mogą być i są niewątpliwie istotnym czynnikiem poprawy skazanego. Cała jednak troska społeczeństwa o skazanego kończy się z chwilą zwolnienia go z więzienia. Skazany to człowiek społecznie słaby i dlatego, po zwolnieniu, tembardziej nie należy go pozostawiać własnemu losowi.

Jedynym racjonalnym rozwiązaniem zabezpieczenia jednostki przed recydywą, byłoby zapewnienie zwolnionemu prawa przychodzenia do pracy w warsztatach więziennych, gdzie miałby możliwość zarobienia na skromne utrzymanie. Zwolniony z więzienia mógłby wówczas pomału przystosowywać się do nowych warunków, bez obawy o byt, który zawsze w sposób godziwy zapewniałaby mu praca w warsztatach więziennych.

Uznając siebie za źródło przestępstwa społeczeństwa musi dążyć, aby w miarę możliwości mniej z niego przestępstw płynęło — środkiem zaś zapobiegającym recydywie — jest praca w warsztatach więziennych, zabezpieczająca zwolnionego z więzienia przed nędzą.

Sędzia B. Pogoda (Wieluń).